

Mariborski incident ali kaj drugega

Jugoslovanska armada je v četrtek v Pekrah in v Mariboru pokazala moč in svoj odnos do prenove slovenske družbe. Strojnice je usmerila v Učni center slovenske teritorialne obrambe, v katerem se mladi slovenski fantje usposablja za obrambo domovine, in potlej v noči s četrta na petek ugrabila komandanta teritorialne obrambe tega območja ter tri varnostnike. To je storila na neverjetno necivilizacijski način, saj je vdrla v prostore občinske skupščine Maribor in na pogajanja s slovensko oblastjo o tem, kako na najboljši način rešiti incident v Pekrah.

Takšno ravnanje armade je lahko presenetilo le naivneže in tiste ljudi, ki so mislili, da se Slovenija lahko odcepi po idilični poti, brez stresov ter ob obstoju Jugoslavije, kakšna je, in jugoslovanske armade, kakršna je. Dogodki v Pekrah in Mariboru pričajo o hazarderskem testiranju Slovenije in sposobnosti njene oblasti za nadaljevanje odločne osamosvojitvene politike. To je vojna živcev, upamo pa, da ne bodo padle tudi nedolžne žrtve takšnega ravnanja armade, zaradi katerega v zadnjem času prihaja vse več krst.

Ob temačnih dogodkih v bližini meje z Evropo nam daje kanček upanja sicer nepreverjeno poročilo iz Beograda, po katerem naj bi Slobodan Milošević in Borisav Jović omenila, da se Jugoslavija lahko spremeni v zvezo samostojnih držav, za kar smo se že odločili prebivalci Slovenije. Toda očitno je, da se jugoslovanska armada ne bo na hitro sprijaznila tudi s takšno morda spremenjeno politiko srbskega vodstva, kar bi morda preprečilo nadaljevanje vojnih razmer v več pokrajinah na jugoslovanskih tleh, saj očitno hoče biti tisti dejavnik pri reševanju jugoslovanske krize, ki bo odločilno vplival na dogodke, pa čeprav ji nihče ni dal mandata za uveljavljanje takšne vloge.

Za Slovenijo je morda takšen nastop armade v Mariboru šokanten, vendar hkrati narekuje, da mora biti njena usmeritev udejanjanje samostojne poti, ki pa si jo mora zavarovati s potrebnimi političnimi in drugimi sredstvi in tako onemogočiti dokazovanje pravice močnejšega na slovenskih tleh. Upajmo, da bo ostalo le pri vojni živcev, prav zato pa bi morala slovenska oblast v nadaljnjih postopkih osamosvajanja odločneje pokazati trdnost in odločnost na tej poti, saj bržkone tudi armada in beograjsko državno vodstvo vesta, da Slovenija ni brez adutov.

Marjan Horvat

DE

časopis
slovenskih
delavcev

Direktor in glavni urednik Marjan Horvat
Odgovorni urednik Ciril Brajer

Ljubljana, 24. maja 1991
številka 21, letnik 50, cena 21 dinarjev

Nekvalificiranim se slabo piše

Javna
dela za
tiste brez
dela

Odgovor na vprašanje:

kaj
je Triller
ponudil
Kaduncu

POZIV

Starši otrok, ki služijo vojaški rok in drugi državljani Republike Slovenije, zbrani na shodu 20. maja 1991 v Ljubljani, pozivamo Predsedstvo SFRJ, Skupščino SFRJ, Zvezni izvršni svet, zvezni sekretariat za ljudsko obrambo, Slovensko republiko vodstvo, da:

- se zaostreno politično stanje v Jugoslaviji umiri in čimprej ter po mirni poti brez uporabe sile razreši nastala kriza.
- Pozivamo, naj se zmanjša stopnja povečane pripravljenosti v enotah JLA.
- Pozivamo vodstvo JLA, naj se naši otroci ne uporabljajo za operativne naloge pomiritev uličnih in drugih demonstracij. V ta namen naj se uporabljajo selekcionirane enote profesionalnega policijskega in vojaškega kadra.
- Pozivamo najodgovornejše predstavnike JLA, da dosledno izpolnjujejo vse obveznosti in dolžnosti zavarovanja naših otrok, ki služijo vojni rok.
- Pozivamo najodgovornejše starešine JLA, da ne podaljšujejo z zakoni določenega časa služenja vojaškega roka.
- Pozivamo vse najodgovornejše v enotah JLA, da se našim otrokom dovoljuje stik s starši, prost izhod v civilnih oblekah, vsi redni, izredni, študijski in nagradni dopusti, predvsem pa, da se enotam, ki so bile uporabljene na kriznih območjih, dovolijo počitek in rehabilitacija ter primerna prehrana in zdravniška pomoč.
- Pozivamo vse prebivalce Jugoslavije, predvsem pa državljane iz kriznih žarišč, naj ne zaostrejo odnosov z JLA, saj so v enotah na teh območjih otroci vseh narodov in narodnosti Jugoslavije.
- Pozivamo vse starše, sorodnike in prijatelje naših otrok v Sloveniji in Jugoslaviji, ki vsakodnevno trepetajo za njihovo usodo, naj se pridružijo našim pozivom za mir, ter naj se organizirajo v njihovo obrambo. Starši nočemo, da bi bila življenja in bodočnost naših sinov predmet političnih obračunavanj v Jugoslaviji.

Ali bo sploh še čas za spričevala

V tednu, ko so slovenski srednješolci vsaj dvakrat oblegali republiško skupščino zaradi svojih zahtev po opustitvi zaključnega izpita za četrtošolce in ko njihovi učitelji, ker niso mogli v svojem sindikatu doseči enotnosti, napovedujejo regionalne stavke, je edina pomembna stvar, ki jo je šolsko ministrstvo spodobno spraviti skozi skupščinsko proceduro, vključitev verskih šol v enoten sistem vzgoje in izobraževanja. Ker nam v tem primeru verske šole, ne krive ne dolžne, služijo le za ponazoritev, lahko ta hip zanemarimo zavažanje poslancev, da ta sprememba družbe ne bo prav nič stala.

Bolj pomembno je, da se je s srednješolsko stavko, demonstracijami, revoltom, izsiljevanjem ali kakorkoli že so poimenovali nezadovoljstvo prihajajoče generacije, in s stavko srednješolskih učiteljev izkazalo, da je ministrstvo popolnoma nemočno in paralizirano tako pri strokovnem kot političnem ukrepanju in odzivanju.

V primeru zaključnih izpitov so ves teden »cincali« in vročo žerjavico predavali iz roke v roko, enkrat so žonglirali s potrebnostjo strokovnih, drugič političnih odločitev. In ko so se eni in drugi zbal, da so izrabili že vsa sredstva, so dosegli kompromis. Med enotedenskim žuriranjem so četrtošolci morda res ostali brez utrjevanja nekaterih šolskih znanj, obogatila pa jih je svojevrstna »šola spoznavanja življenja«.

Z učitelji bo težje. Življenjskih spoznanj sta jim sedanj in prejšnji režim natresel že kar preveč. Tudi tokrat ni nobenih obetov, da bi se »v ponižanju, ki jih je prisililo k tako skrajnemu sredstvu«, mogli dostojno pogovoriti. S tem in takim šolskim ministrstvom in ob takem razmerju v skupščini gotovo ne.

Razen če ne bo koga razsvetlilo, da je ob slovenskih osamosvojitvenih težnjah treba računati celo z učitelji... Pa je le malo verjetno, takrat bodo vendar že šolske počitnice...

Igor Žitnik

Sindikalni Zaupnik

Da bodo delavci bolje obveščeni,

- izvedeli, kar jih zanima
- prebrali, kar morajo vedeti
- na tekočem s tem, kar dela njihov sindikat
- dobili odgovor na vsako vprašanje
- obveščeni o tem, kaj piše DE

Predsedniki, zaupniki, ki dobivate DE, obesite sindikalni Zaupnik na oglasno desko, da ga bodo lahko prebrali tisti, ki jim je namenjen.

Predsednik bo, kaj pa potem... (2)

Moja predvidevanja, da bodo v Svobodnih sindikatih dovolj celovito razmišljali o tem, kdo jih bo na ravni Zveze lahko predstavljal, se potrjujejo samo v tistem delu, v katerem dogmatiki zahtevajo, da mora predsednik sveta Zveze svobodnih sindikatov biti zares iz dosedanjih vrst sindikalnih zaupnikov. Ali bodo ti zmogli uveljaviti temeljne prvne sindikalnih in delavčevih zahtev tudi na vseh ravneh nič kaj prijazne državne organiziranosti, je kajpak drugo vprašanje. Drugo vprašanje zagadelej, ker sta nekdanja Zveza sindikatov Slovenije, v dobri meri pa tudi sedanja Zveza svobodnih sindikatov predloži spali v nekakšni nadstrankarski, v nekem smislu celo protistrankarski različici zastopanja delavcev, razmerje sil v slovenskem parlamentu pa je pokazalo, da je to utopija. Realni in konkretni interesi posameznih slojev ljudi in v globalnem smislu delavskih interesov se lahko soočajo z maloposredniškimi in kapitalističnimi hotenji očitno samo v parlamentu. To se je pokazalo za neizpodbitno tudi zato, ker so na minulih volitvah dobili oblast v roke tisti, ki niso naklonjeni socialni državi, pa čeprav trebzljajo o njej kot izvorni pogruntavščini krščanske in socialnodemokratske etike.

Morda se bo zjasnilo tudi tistim prenapetjem v sindikalnih vrstah, ki še zmeraj niso doumeli grobe resnice, da delavski razred ni na oblasti, da nima ustavno zagotovljene pravice, da ima zmeraj prav, in da nihče več v njegovem imenu ne more naprej presojati o njegovih zgodovinskih in še kakšnih interesih. Metode pritiska, političnih mitingov, zborovanj, izsiljenih sestankov in žuganja s splošnimi stavkami so sicer metode sindikalnega delovanja, vendar v urejeni družbi in pravni državi vse bolj prihaja na plan sposobnost dogovarjanja med sprtnimi stranmi, med državo in delavstvom, med lastniki kapitala in delojemalci, in tudi sklepanje kompromisov, ki niso nujno gnili.

Ne morem si kaj, da ne bi v tem razmišljanju opozoril na dejstvo, da tudi tedaj, ko se je pripravljala splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo, mnogi niso bili naklonjeni, denimo, realnim vrednostim, ki zadevajo plače in druge prejemke delavcev. Tedaj so približali na križ vodstvo Svobodnih sindikatov Slovenije, bolje rečeno, predsedstvo, češ da je premalo iztržilo v pogajanjih z gospodarsko zbornico. Nekateri so si privoščili ponavljajoče se zahteve o nezaupnici, o odstopih in podobno, danes pa kar pridno prisegajo najmanj na to, kar je v kolektivni pogodbi zapisano. Takšno pilatovsko ravnanje je seveda mogoče samo v organizaciji, v kateri ni reda in bi rad bil vsak petelin na svojem gnoju in med svojimi kurami, ne pa v organizaciji, ki spoštuje dogovorjene sklepe, se drži sprejetih norm in v kateri ne skrbi vsak samo za svojo rit. K temu, kar se dogaja pri oblikovanju predloga za novega predsednika Svobodnih sindikatov Slovenije, torej ni kaj dodati!

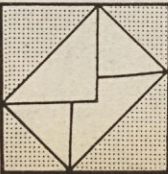
Piše: Marjan Horvat

Vse slovensko šolstvo protestira

Poročali smo že, da se razmere v našem šolstvu zaostrujejo. Težave so vse hujše, zelo malo ali nič pa se še ni naredilo za izboljšanje razmer. Stavkovni odbor srednjih šol pri sindikatu vzgoje, izobraževanja in znanosti je ugotavljal (SVIZ), da do 15. maja niso bile izpolnjene stavkovne zahteve po urejanju sistemskih vprašanj v šolstvu, saj skupščini še do danes - 21. maja - ni bil predložen noben zakoniti predlog, ki bi poskušal sistemsko rešiti krizo našega šolskega sistema. Prav tako so oblasti ostale le pri obljubah tudi pri drugih vprašanjih, med katerimi prednjačijo socialni programi za varstvo obetajočih se brezposelnih učiteljev. Najhuje pa je, da stavkoječi niso uspeli z zahtevami po uskladitvi osebnih dohodkov v šolstvu s tistimi, ki jih izplačuje gospodarstvo.

Kljub temu se stavkovni odbor ni odločil za ponovno splošno stavko v vseh šolstvih v srednjih šolah, ker se zanjo ni odločilo dovolj članov. Pri učitelstvu je namreč prevladala skrb, da bi omogočili normalen zaključek šolskega leta. Noben profesor noče hujših motenj ob koncu šolskega leta, ko je treba z vso odgovornostjo zaključiti ocene, zaokrožiti učno snov, utrditi znanje... Letos je zaradi drugih šolskih zapletov že tako vse narobe in pri stopnjevanju kaosa pa tudi pri povzročanju vseh škodljivih posledic nismo hoteli sodelovati. Vendar se SVIZ ni odrekel drugim akcijam, s katerimi poskuša javnost opozoriti, da bo slovenski narod ravnokar ostal brez funkcionirajočega šolskega sistema, državne oblasti pa prisiliti, da vendarle kaj storijo, da omogočijo v naših šolah normalne razmere za delo.

Odločitev nikakor ni bila lahka, zbuja pa črsto vprašanje, med drugim se nekateri celo bojijo, da se bo sindikat razcepil oziroma izgu-

PREJELI SMO

Ta naša demokratično izvoljena vlada dobesedno sklepa pogodbe s hudičem in najbolje bilo bi, ko bi tudi njo pobral hudič.

Demokracija ni niti povsem rdeča in niti povsem črna, pozna tudi druge barve in odtenke, žal pa je nekaj v ljudeh in njihovi moči, ker je vse doslej in bo tudi v prihodnje odločalo o širini oziroma pojmu demokracije glede na varnost in potrebo.

Marjan Pecan
Kotna pot 10, Dragomer

»Potujčevanje«

Odkar ni več Komunisti, je Delavska enotnost edini časopis, ki dovolj resno postavlja v ospredje osnovno eksistenčno vprašanje, ki jih grobo vsak dan čutimo na svoji koži. Peščica manipulantov na ključnih položajih uspeva spretno zavajati tisoče in milijone naših poštenih ljudi. Pod geslom demokracije zahtevajo od človeka, da je najprej pripadnik »nekega« naroda in šele potem človek, kot je izvorno lepo zapisano v uvodnem članku »Jugoslavija krvavi« v 19. številki DE.

Zakon o državljanstvu in zakon o tujcih bosta pravno formalno razdelila ljudi na Slovence in tujece. Prejnjeno prisiljevanje za sprejem slovenskega državljanstva, naturalizacija, je nečloveško in nehumano dejanje. Predvsem boleče občutijo potujčevanje družine mešanih zakonov, teh pa v Sloveniji ni zanemarljivo malo. Naravnih vezi med ljudmi in narodi ni mogoče enostavno zamikati s suhoparnim paragrafom.

Zakrknjeni nacionalisti ne glede na to, od kod in čigavi so, niso zmorni trezno misliti, predvsem pa čutiti doživljanja sočloveka. V svoji nacionalistični zavisnosti so zmorni delati krivico vsem drugim ljudem okrog sebe, ker človeku ne pustijo biti in ostati samo »človek«. Tega, ker ne želiš sebi, ne želi drugemu, zasvojeni nacionalisti delajo prav nasprotno, v tem se kaže vsa zlaganost proklamirane humanosti in psevdodemokracije.

Čeprav članka nisem podpisal s polnim imenom, ker ga nisem napisal samo na svojo pobudo, ampak na pobudo velike večine mojih somišljenikov, pričakujem, da ga boste objavili.

Stajerc iz Maribora

bil dobršen del svoje enotnosti.

Vodstvo SVIZ najbolj boli očitek, da smo dosegli le Pirovo zmago in da za tristo din, ki smo jih s stavko dobili pri plačah, kolegi že ne bi stavkali. Istočasno se dobršen del teh kritikov ne odloči za nadaljevanje stavke. Najbrž imajo svoje kolege, ki volontersko delajo v izvršnih organih Sindikata vzgoje, izobraževanja in znanosti, za neume, nesposobne ali za prodane, saj očitno mislijo, da se je stavkovni odbor bojeval za tisti drobci, ki je gotovo pesek v oči. Kot da se stavkovni odbor ne zaveda, da stavkovne zahteve niso izpolnjene! Vsakomur, ki ni pristranski, je jasno, da bitka za zagotovitev normalnega dela v šolstvu ni prenehala zaradi vodstva SVIZ, ampak zato, ker so šolniki manj vztrajni kot npr. dijaki; ker nihče ne more in noče kolegov prisiliti, da se odrečejo poklicni etiki, da ne upoštevajo vseh drugih razlogov, zaradi katerih se niso odločili za nadaljevanje najbolj ostre oblike protesta.

Gotovo pa se člani SVIZ nismo odrekli svojim upravičenim stavkovnim zahtevam, tudi nismo pozabili na vse druge probleme, katerih razrešitev terjamo. Upoštevamo sicer politične razmere, gospodarsko krizo, prazen proračun, vendar slišimo tudi, kakšna sredstva grejo za intervencije v gospodarstvu mimo skupščinskih klopi, kakšna sredstva so rezervirana za sanacije bank, čeprav te še niso prodale niti ene počitniške hiše, kaj šele kakšno palačo, v katerih preživlja armada direktorjev in super strokovnjakov svoj delovni čas... Kako da denarja za šolstvo ni, če pa je za takšne »nujne« izdatke in so plače v zafuranjem gospodarstvu vse večje, z njimi pa tudi davki in primarni viri proračuna?! Vemo, da so februarja narasle plače v gospodarstvu za več kot 4%, marca pa za nadaljnjih 6%! Mi pa smo ostali delno usklajeni na januarjski ravni!

Sindikati vzgoje, izobraževanja in znanosti bo v svojem boju vztrajal in ponudil članstvu poleg stavke tudi druge oblike protesta, kot so npr. opuščanje del pri urejanju šolske dokumentacije (ki ni nikjer ustrezno ovrednoteno in plačano, navadno pa je tudi samo sebi namen), opustitev popravnih izpitov v junjskem roku za učence, ki niso v zaključnih letnikih (ker so nam ta rok obesili, ko so odpravili zaključne izpite, niso pa jih opustili, ko so jih ponovno uvedli, čeprav je s strokovnega stališča povsem nesmiselno, da dijaki popravljajo zaključeno nezadostno oceno tedno dni po koncu celoletnega dela), lahko hojkitramo različne zaključne, redovalne, pedagoške konference, lahko ne izdamo spričeval določnim skupinam učencev itd.

Za zdaj se stavkovni odbor za takšne ukrepe še ni odločil predvsem zato, ker ne bi rad z njimi oškodoval dijakov. Toda stiska je vse večja. Po nekaterih šolah dobivajo manjše plače kot delavci, ki so tehnološki presežek, da o drugih vprašanjih ne govorimo.

Nekatere šole in celo regije bodo kljub vsemu stavkale, ker menijo, da so njihove težave tako hude, da ne morejo delati, kljub zavezi, ki jo postavlja pred nas konec šolskega leta. Pravzaprav jih vsi razumemo in podpiramo. Upam, da ne le deklarativno, zato si prizadevam, da bi v ponedeljek, 27. maja organizirali vsesplošen protest v vseh slovenskih šolskih zavodih, ko naj bi se ustavilo delo (ni pa nujno, da tudi neobhodne dejavnosti, kot je npr. varstvo otrok) v vseh šolah, dijaških domovih, na univerzi.

Predvsem pa moramo javnost ponovno opozoriti, da šolski sistem razpada in da pot v samostojnost ni mogoče le z orožjem, z diplomatskimi izleti, s policijo... - za kar očitno premoremo denar. Ta narod je v svoji zgodovini vedno gradil tudi na drugačnih nacionalnih atributih, med katerimi sta bila kultura in izobraževanje kot njen del neprecenljiva vrednota in konstituenta vsakega resnega političnega programa od Trubarjevih časov prek sponov razsvetljenjskih krogov in vrenja v pomladnih mesecih leta 1848, tega ni mogel obiti Cankar, ki je od učitelja zahteval, da mora »porušiti plotove, ki so jih človeku postavili duhovni in posvetni jero bi.«

Vse kolege, vse šolnike v Sloveniji torej pozivamo, da se v ponedeljek, 27. t. m. udeležijo splošnega protestnega dne in tako pokazejo, da jim ni vseeno:

- v kakšnih razmerah delamo,
- kako razpada šolstvo,
- v kakšni stiski so kolegi, ki so še slabše plačani, kot smo mi.

Zoltan Jan

DEM, DA BOM ZVEDEL, MANAGER

Aktiv Skupnosti ogroženih stanovalcev (SOS)

Temeljni cilji aktiva

SOS je ustanovljen za varstvo interesov vseh pričakovalcev stanovanj in vseh tistih, ki jim zamenjava trajno zajamčene stanovanjske pravice do družbenonajemnih stanovanj v najemno razmerje ogroža stanovanjsko eksistenco in DOM.

SOS se zavzema za to, da bi stanovanjska politika upoštevala razvojne težnje in standarde evropskih družbenih skupnosti pri aktivni politiki varstva vseh socialnih skupin.

Nova ustava RS in stanovanjski zakon naj dosedanja obseg pravnega varstva stanovalcev zavarujeta in povečata tako, da se ob uvedbi najemnih odnosov prizna stanovalcem solastniški delež pri družbenih stanovanjih v sorazmerju z njihovim prispevkom k oblikovanju stanovanjskega sklada.

SOS zahteva, naj novi stanovanjski zakon lastnikom razlaščenih in odvzetih stanovanj prizna pravico razpolaganja s stanovanjem. Sedanjim nosilec stanovanjske pravice in vsem pričakovalcem stanovanj pa se mora izdati obveznice v skladu z njihovim prispevkom k oblikovanju stanovanjskih skladov podjetij, občini in republike.

SOS predlaga izdelavo nacionalnega stanovanjskega programa, ne glede na lastništvo.

SOS se zavzema, da ovrednotenje vloženega dela posameznikov in članov njihovih gospodinjstev v slovenski stanovanjski sklad upošteva posebnosti dosedanjega družbenega razvoja v Sloveniji.

SOS se zavzema za tako stanovanjsko zakonodajo, ki bo ob tržnih interesih enakovredno upoštevala socialni interes občanov RS. Stanovanje je prvenstveno dom in tržne odnose je potrebno temu podrediti.

SOS zahteva, naj se vsa sredstva od prodaje stanovanj, davkov nanje in obresti za posojila iz stanovanjskih sredstev uporabljajo namensko za reševanje stanovanjskih potreb - še predvsem mladih družin.

Kakšno stanovanjsko reformo potrebujemo

Predlog za izdajo novega stanovanjskega zakona, ki odpravlja družbeno lastniška stanovanja in iz stanovalcev dela najemnike, njihovo lastnino pa dodeljuje posameznim titularjem, je dobera razburil slovensko javnost. Občani in delavci (volilci) so svoje poglede oblikovali na številnih javnih tribunah in v mnogih časopisnih člankih. Razdiralni učinki nepremišljene reforme pa se že odražajo v stihijah prodaj podjetniških stanovanj in spekulacijah, ki spremljajo usodo stanovanj v stečajnih podjetjih.

Pri nastajanju nove stanovanjske reforme bi morali upoštevati te ugotovitve:

- da imamo v Sloveniji več stanovanj kot gospodinjstev,
- da zaradi neprimerne lokacije, zanemarjenosti in zastaranosti stanovanj in glede na lastništvo še vedno vsak šesti prebivalec potrebuje stanovanje,
- da so stanovanja potrebna intenzivnejšega vzdrževanja in prenove,
- da se je v povojnem plansko dogovornem gospodarskem obdobju zadovoljevanja stanovanjskih potreb, ko sta bili zgrajeni okoli dve tretjini vseh stanovanjskih enot, precej porazgubil avtentični lastniški interes za dobro gospodarjenje.

Dodatni vzroki za stanovanjsko reformo so splošne družbenopolitične narave; namesto vrednotenje dela je poudarjeno vrednotenje kapitala.

Predlagana stanovanjska reforma izhaja iz predvidevanj:

da bo trg s ceno in profitom uravnaval interese ponudnikov in

povpraševalcev stanovanj ali njihove potrebe in

da se bo lastnik najbolj zavzemal za učinkovito in dobro gospodarjenje.

Stranski učinki transformiranja družbene lastnine v državno in podjetniško bodo mnoge špekulacije. Prodaja stanovanj, s katerimi razpalagajo podjetja (za zdaj še delavci - »samoupravljavci«), bo likvidni kapital izločila iz stanovanjskega sklada in ga spremenila v potrošni kapital. Stranski učinek reforme bodo nove socialne razlike, ki ne bodo v nobenem sorazmerju s prispevkom posameznika k ustvarjanju stanovanjskega sklada. Predvsem lastniki in uporabniki starejšega dela stanovanjskega sklada ga ne bodo mogli sami tako obnavljati, kot ga bo država deklarativno jamčila najemnikom.

Podjetja bodo kot bodoči določeni lastniki imela na stanovanjih predvsem profitni motiv in ne zadovoljevanje potreb stanovalcev, še zlasti, kadar so stanovanja do deljevali manj kvalificiranim delavcem in kadar delavci niso več zaposleni v podjetju.

Občine bodo pri gospodarjenju morale pred stroko upoštevati interese političnih strank, ki se menjujejo s hitrostjo mandatov.

Verjetnost, da dosežemo cilje in boljše rezultate (večji stanovanjski produkt) z metodami tržno usmerjenega gospodarstva namesto z administrativnimi instrumenti dogovorne ekonomije, je mogoče predvideti na podlagi izkušenj, ki jih s takim gospodarstvom imamo. Sestavni del te tehnologije so tudi tržna kultura in

Nadaljevanje na 14. strani

Kakšna bo socialna država Slovenija

Dočakali smo prve osnutke zakonov, ki bodo v Sloveniji uveljavili nov socialni sistem: zakoni o zdravstvu, o socialnem varstvu...

Že s svojim socialnim programom je vlada napovedala povsem nove prijeme v socialni politiki, ki naj bi temeljila na liberalnem izhodišču, da mora skrbeti zase in za svojo družino vsak sam, država pa zagotavlja možnosti za to. Prevedeno v praktični jezik naj bi to pomenilo, da se bo sistem »desocializiral«, storitve naj bi se predvsem kupovale in ljudje naj bi se za to finančno usposobili. Ob plačilu iz lastnega žepa (kar delno in pod določenimi pogoji povrne država) bi ljudje imeli večjo možnost izbire, ki je doslej praktično ni bilo; možnost organiziranja zdravstvenih in socialnih dejavnosti je doslej imela zgolj država, sedaj pa naj bi bilo to dopuščeno tudi drugim, zasebnikom, organizacijam, društvom itd. Skratka, postavili naj bi »evropski« sistem, kate-rega temelj je državno zagotovljeni minimum, ter široka paleta ponudb najrazličnejših izvajalcev. Tisti, ki imajo več denarja, si lahko izbirajo več in boljše, tisti, ki ga nimajo, se pač morajo zadovoljiti z minimumom, ki ga daje država.

Naj pripomnim, da tak sistem v Evropi dokaj dobro deluje. Treba pa je pristaviti majhen »če«. V ponujenih osnutkih zakonov so resnično povzete evropske rešitve, samo nekaj bistvenega pa je povsem neevropskega: plačilne zmožnosti večine našega prebivalstva in obseg in višina tistega, kar je ponujeno kot minimum.

Nedvoumno je treba pritr-diti mnenju, da so spremembe tako v zdravstvenem kot v socialnem sistemu potrebne in nujne. Seveda pa se ne strinjam s stalno ponavljanim re-

frenom »da imamo več pravic kot bi si jih lahko privoščili glede na gospodarsko razvi-tost«. Resnično smo imeli in še imamo mnoge stvari, ki so da-leč predrage in nič potrebne (npr. vojsko!), vendar vsi, ki stvari bolje poznajo, vedo, da v zdravstvu, zlasti pa v sociali-nizmu prišli niti do roba evropskosti. O zdravstvu velja povedati, da je bilo res dokaj dobro – tako glede strokovno-sti kot glede dostopnosti – kar je pravzaprav majhen čudež: raven, kakršno smo dosegli, smo dosegli z zdaleč manjšim deležem družbenega proiz- voda, kot ga za to dajejo pri-merljive države. (Sicer pa vemo, da je letos del namen-skih prispevkov za zdravstvo enostavno prenešen v prora-čun za druge namene!). Naše zdravstvo je funkcioniralo na taki stopnji, kot je izključno na račun neprimerljivo nižjih

dohodkov zdravstvenih delav-cev. Res pa je tudi, da je v zad-njem desetletju vse bolj očiten zastoj tudi glede opreme in pripomočkov; v svetu se po-javljajo vsak dan novi, »boljši, žal tudi dražji, na naš način, ko se te novosti kupujejo sko-raj izključno le z darežljivi-vostjo nekaterih podjetij – žal je podjetij, ki si to lahko privoščijo, tudi vsak dan manj – pa seveda ni bilo mogoče držati koraka.

V sociali pa sploh zelo zao-stajamo. Krog tistih, ki lahko prejema socialne pomoči (in višine pomoči) je pri nas zda-leč manjši kot v kateri koli evropski državi. Še večji zao-stanek imamo pri ustanovah. Kolikor toliko dobro – pa še to velja le za zadnja leta – smo oskrbljeni le z vrtci. Vsakdo, ki ima osebne izkušnje, pa ve, kako težko je npr. dobiti pro- stor v domu za stare, ali kako

malo je možnosti za invalide. Tako imenovanih »prostoča-sovnih« ustanov pa skoraj ni-mamo, medtem ko so otroški centri, mladinski centri, do-movi »odprtih vrat« itd., ki jih premore vsako večje mesto v Evropi, že značilnost. Govorjenje o »preinstitucionaliziranosti« pri nas je zgolj te-orija. Pač pa drži nekaj dru-gega: vse ustanove, ki jih imamo, so v bistvu imele polo-žaj monopola in so se skladno s tem obnašale. Možnost kon-kurence, ki bo nastala, če bo ustanavljanje takih institucij sproščeno, bo najbrž kar do-brodošel prepil, ki bo usta-nove silil, da se bolj in hitreje prilagajajo potrebam uporab-nikov. Velja pa pripomniti, da okorelosti sedanjih ustanov ne gre pripisati zgolj tistim, ki v njih delajo; izvorni greh je silna želja prejšnjega režima, da bi bilo vse predpisano in predvideno ter vnaprej dogo-vorjeno do zadnje pike: od vsakega centimetra prostora, do hišnega reda. Če bo država hotela zagotoviti večjo prilagodljivost ustanov, se bo mo-rala odreči podrobnejšemu predpisovanju; pri tem pa je treba opozoriti, da je najpo-embnejše predpisovanje ti-sto skrito, ki se ne kaže skozi prepise o organizaciji, am-

pak skozi način financiranja.

Morda bi ob novih zakonih kot prvi vtis veljalo reči še ne-kaj: oblikovalci so nekoliko podlegli čaru »evropskosti« in so dele sistema kar prevedli iz sistemov drugih držav. Treba pa je vedeti dvoje: prvič, evropskega sistema v sociali ni in drugič, isti sistem v ra-zličnih okoljih lahko deluje zelo različno. Socialni sistemi v evropskih državah so plod dolgega, različnega in, lahko bi se reklo »organskega« raz-voja; organizacija, mreža, na-čin delovanja so v Evropi ven-darle precej različni od države do države. V nobeni državi pa niso, tako kot smo mi, uporab-ljali sistema »spremeniti vse« (saj se spominjate: vse potoz-dirati in to po istem kopitu, vse združiti v velike sisteme, pa če so še tako nelogični, itd. itd.), ampak so svoje sisteme samo prilagajali, po potrebi širili in spreminjali po metodi »malih korakov«. Zdi pa se, da

so predlagatelji tudi to pot ne-koliko podlegli želji »spreme-niti vse iz temeljev«. Verjetno smo premalo upoštevali naše posebnosti, premalo smo gra-dili na tistem, kar je doslej vendarle bilo kolikor toliko dobro. Delali smo si utvare, da bo drugačna organiziranost sama po sebi pomenila novo kvaliteto. Težko je dajati sodbe o tem, kaj bo, ampak utvare te vrste smo že v pre-teklosti nekajkrat drago plače-vali.

Ostane dejstvo, ki bo marsi-komu v bližnji prihodnosti najbrž krepko pokazalo zobe: država Slovenija bo, kar se »socialne« tiče, prisegala na omejevanje. Z drugimi besedami, denarja za socialo, za zdravstvo, za otroke bo malo. Iz vseh državnih sklepov veje prepričanje, da morajo imeti prednost druge stvari. Jaz pa se le sprašujem: ali res?

Marija Cigale

ZDA : Jugoslavija

Jugoslovanska ustavna kriza, neuresničevanje gospodarske reforme in ignoriranje mednarodnih pravil »politične igre« je v luči jugoslovansko-ameriških odnosov dobilo nov epilog. ZDA se namreč te dni odločajo, ali bo novembra lani sprejeto Nickle-sonovo dopolnilo o odtegnitvi ameriške finančne pomoči jugoslovanskemu gospodarstvu zaradi kršenja človekovih pravic dejansko začelo veljati ali ne. Čeprav gre le za pet milijonov dolarjev, se skrivajo v ozadju načrtovanega obračanja hrbita SFRJ zelo neprijetne posledice za našo državo, to je drugačna globalna ameriška politika do »primerja Jugoslavija« nasploh. Z drugimi besedami, Jugoslavija se še vedno poteguje za finančno pomoč mednarodnih finančnih organizacij, v katerih imajo ZDA eno od glavnih vlog in politična blokada pritoka denarja v našo državo bi naše ekonomske stike s svetom povsem paralizirala. Dejstvo je namreč, da dolga in letnih anuitet v višini okoli 3,6 milijarde dolarjev ne moremo servisirati brez nadaljnega reprogramiranja in refinanciranja glavnice, brez pritoka svežega denarja pa lahko samo sanjamo tudi o morebitnem novem investicijskem zamahu in iskanju pravega izhoda iz hude razvojne krize.

Vprašanje je, ali se bodo ZDA resnično odločile za spreme-njeno (menaklonjeno) politiko do Jugoslavije in proti komu je politični pritisk naperjen. Možnosti sta pravzaprav le dve in sicer, da jim ni pogoju srbsko rušenje državnega predsedstva oziroma logične izvolitve novega predsednika predsedstva SFRJ Stipeta Mesića, ali pa delno »vhitijo palico« tudi nad Slovenijo in Hrvaško, ki se na vsak način poskušata osamosvo-jiti in ustanoviti svojo državo. V vsakem primeru bo potrebno nadaljnji razvoj dogodkov pozorno spremljati in poskušati iz diplomatsko zavutih izjav izluščiti, ali se je v ameriških pogledih na jugoslovanska dogajanja kaj spremenilo.

V Mednarodnem denarnem skladu (IMF), v katerem imajo ZDA največ besede, sicer še naprej uradno podpirajo program gospodarske reforme Anteja Markovića, ki pa je v republikah povsem izgubil zaupanje in ki skoraj zagotovo ne bo mogel doseči soglasja republik o novem (manjšem) obsegu zveznega proračuna. Tudi z večjimi pooblastili Narodne banke Jugosla-vije se republike ne strinjajo, še težje pa bi bilo doseči sporazum o zahtevi IMF o zmanjševanju javne in osebne porabe (investi-cijsko porabo smo že toliko zmanjšali, da smo povsem ustavili gospodarski razvoj).

Če sporazuma z IMF ne bomo dosegli, seveda ne bomo dobili finančne pomoči tudi od drugih mednarodnih finančnih organi-zacij in komercialnih bank. Ker moramo letos tujim upnikom vrniti okoli 4,3 milijarde dolarjev glavnice in obresti, to pomeni, da bo skoraj zagotovo prišlo do zunanje nelikvidnosti države in da bomo morali priznati, da smo tudi na državni ravni bankrotirali. Mednarodna banka za obnovo in razvoj je jugoslovanski delegaciji že povedala, da v primeru razhajanj z IMF ne bo pristala na podpis sporazuma o črpanju kreditov za t.i. struk-turno prilaganje jugoslovanskega gospodarstva, da ne bomo dobili 400 milijonov dolarjev za načrtovano sanacijo bančnega sektorja, da bo 250 milijonov dolarjev za prestrukturiranje industrije pritekalo počasneje in da bo banka pristala izključno na financiranje razvojnih projektov (na t.i. projektne kredite za ceste, energetiko ipd.).

Mednarodna finančna korporacija (IFC) in komercialne banke so načelno pripravljene podpreti razvoj privatnega sek-torja v Jugoslaviji, vendar čakajo na dokončen razplet jugoslo-vanske krize. To pomeni, da na njihovo finančno pomoč ne moremo računati, saj je IMF jasno povedal, da z republikami ne misli sklepati separatnih sporazumov, da ga skrbi zaostrovanje političnih razmer v državi in da morebitno osamosvajanje Slo-venije ali Hrvaške ocenjuje za zelo tvegano. Majhne novonasta-jajoče države bi namreč zelo težko krotile vplive inflacijskih pritiskov mednarodnega okolja, imele bi težave s financiranjem plačilnobilančnih in proračunskih primanjkljajev, socialnimi in političnimi nemiri in podobno.

V vsakem primeru bodo ameriški strateški interesi na Bal-kanu odločilno krojili usodo jugoslovanskih narodov in narod-nosti. Če je v ameriškem interesu jugoslovanski kaos in nadalje-vanje vsesplošne krize, se nam ne piše dobro. Če pa si ZDA želijo mir v naši državi, razvoj tržne ekonomije in kapitalistič-nega sistema, lahko upamo, da bodo zaradi svojih sebičnih interesov nehali podpirati velikosrbsko politiko in militariza-cijo države ter da bodo vendarle prižgali zeleno luč za republi-ška osamosvajanja.

Emil Lah

Kdo bo socialdemokrat

Na »zgodovinski« celjski konferenci (24. 11. 1990) so slovenski socialdemokrati po preizkušenem receptu in z ustaljenimi rituali izključili iz stranke svojega podpredsednika in skupščinskega poslanca Andreja Magajno, enega izmed ustanoviteljev stranke. Kot neposredni izvajalec te Pučnikove poteze je za govorniškimi pultom nastopil zgodovinar dr. Janko Prunk. Magajni je postavil vprašanje, kaj je »levo« v politiki. Magajni so tedaj dali dve minutki časa za odgovor. Ironija usode pa je v spraševalcu samem, v dr. Prunku, ki si je z vsemi močmi prizadeval še ne tako davno priti v CK neke druge stranke, namreč ZKS. V današnji SDP o teh Prunkovih poskusih še danes pripovedujejo zabavne zgodbe; zdi pa se, da je dr. Prunk značilen primer tistih, ki so se ob volitvah '90 in po njih vpisali prav v Pučnikovo stranko. Dr. Prunk je sicer strokovnjak za krščanske socialiste, toda Kocbek zanj pred dvema letoma še ni bil objavljen, danes pa očitno ni več. Pri socialdemokratih se je pojavil prav ob obračunu s krščansko-socialistično usmerjenim Andrejem Magajno, torej v trenutku, ko SDSS ni več prenesla razlik znotraj stranke.

Poenotenje stranke pa ni isto kot njena enotnost; filozofsko bi rekli, da gre bolj za »enost« v stranki. Videti je, da Pučnikova stranka postaja vse bolj sekta zvestih in gore-čih privrženecv. Obračun in izključitev Andreja Magajne je samo sklep tistega »čiščenja« stranke, za katerim je bolehalo že od same ustanovitve. Socialdemokratska zveza Slove-nije (oz. pozneje preimenovana v Socialdemo-kratsko stranko Slovenije) je že od samega začetka bolehalo za iskanjem svoje politične »linije«. To je stranka, ki je imela največ ka-drovskih menjav, pučev, odstrelitev in tudi sedaj je še vprašanje, kako se bo in če se bo ustalila. Med »socialdemokrati« so se znašli tudi ljudje takih političnih usmeritev in idej, kot sta na primer dosedanja vodja socialdemo-kratov v občini Ljubljana-Center Zmago Jel-inčič ali član prvega predsedstva stranke To-maž Hlastan. Jelincič je ustanovil, brez raz-

kola in tudi s finančno blagohotnostjo stranke (ki ni zahtevala njegovega poslanskega denarja) Slovensko narodno stranko (SNS); Hlastan se je proslavil s časopisno polemiko o »češki rešitvi« domnevnega problema prise-ljencev iz južnih republik. SDSS se od Jel-inčiča ali Hlastana nikoli ni ogradila, Pučnikove izjave o tem, da bo »primoran« tudi v »neljub način« reševanja te problematike pa kažejo na duhovno sorodnost protagonistov teh in takih »socialdemokratov«. Dr. Jože Pučnik si je za-govornike pridobil predvsem kot nacionalist in ne kot zagovornik socialdemokratske poli-tike. Zato mu tudi »moščanska afera«, ki so jo skuhalih v vrhu stranke, da bi se znebili nekda-njega strankinega sekretarja Plahutnika in podpredsednika stranke Andreja Magajne, ni preveč škodovala. Padec popularnosti v anke-tah javnega mnenja ni ogrozil »trdnega jedra« zagovornikov rešitve slovenskega narodnega vprašanja na »neljub način«. Dejansko pa SDSS funkcionira znotraj vladajoče demo-svske koalicije vedno bolj kot desno krilo SDZ in vedno manj kot dejanska socialdemo-kratska parlamentarna opcija. Zdi se, da SDSS ponavlja usodo predvojnih socialdemo-kratov, ki so končali na volitvah kot privesek slovenskega liberalizma, združenega v JNS. Razlika je le ta, da je predvojni liberalizem bil jugoslovenarski, današnji pa je prav pri SDSS še bolj odepitveno naravnan kot pa pri SDZ.

Zato se morda zdi prav, da Pučniku in nje-govi stranki ne odrekamo socialdemokratskega imena. Vedeti je treba le, da se je treba spomniti slovenske politične zgodovine. Pre-slikava strankarske scene ali strankarskih programov iz nekih zahodnoevropskih okoliš-čin v naše, tukajšnje, ni najbolj posrečena metoda, saj so taki »socialdemokrati« ali »kr-ščanski demokrati« brez korenin v domačem političnem telesu. Podzavestno maščevanje te politične zgodovine se še najbolje kaže prav v SDSS. Če so predvojni socialdemokrati kon-čali v domobranskem taboru kot nepomem-ben privesek fašizirane politične desnice in v majniškem (1945) taborskem parlamentu, se

njihovo nadaljevanje v večstrankarstvu zno-traj desne koalicije zdi bolj naravno, kot bi se sicer dozdevalo nepoučenemu opazovalcu. Zato je vprašanje, kdo bo socialdemokrat, pri-merno. Politična scena na Slovenskem je za-radi proporcionalnega volilnega sistema, ki favorizira majhne stranke, še vedno neusta-ljena in vse bolj razdrobljena. Vprašanje je, ali so Pučnikovi socialdemokrati sposobni skle-pati koalicije s sedanjimi opozicijskimi stran-kami. Tista večna tema o preteklih 45 letih je namreč zanesljiva ločnica in tudi sindikalna akcija s pobudo za KNSS »Neodvisnost«, ki jo vodi prvi in s strani Pučnika odstavljene pred-sednik (in pobudnik) SDSS France Tomšič, je bolj usmerjena v razbijanje prenavljajočih se Svobodnih sindikatov kot pa v skupno sindi-kalno politiko. Že dejstvo, da so se »svobodni« obdržali in ne razpuli po siceršnjih zahodno-evropskih zgledih, govori dovolj samo zase.

Zato Pučnikovi stranki nista pomagali »marketiški« potezi, s katerima so se hoteli profilirati v slovenskem prostoru. Šinkovčevi predvolilni plakati, na katerih so bili sloven-ski socialdemokrati naslikani skupaj z zahod-noevropskimi, slovenski SDP-jevci pa s Stali-nom in podobnimi diktatorji, so bili za SDSS pravi bumerang. Negativna propaganda po ameriškem zgledu v Evropi pač ne učinkuje. In če taka nekritična uporaba tujih predvolil-nih tehnik ne učinkuje, kako naj potem delu-jejo prepisani programi? Prav tako pa se je SDSS osmešila, ko si je ob registraciji kot stranka zase pridržala kar osem imen. Social-demokracije se ne da patentirati. Konkuren-čne stranke so SDP, SSS, NSD, SKS, SDU, DSS in morda bo še katera; o tem, katera bo zastopala tisti del volilnega telesa, ki v Zahodni Evropi glasuje za socialistične oziroma socialdemokratske stranke, ne bo od-ločalo mednarodno priznanje stranke, ampak njena politika doma, v slovenski skupščini in po občinah. Ime je končno samo prazna forma; Pučnik bi kot filozof to že moral ve-deti.

Mladen A. Švarc

Samostojni le z dobrim gospodarstvom

Kovinarji so ponovno opozorili vlado na njene dolžnosti

Seja republiškega odbora Sindikata kovinske in elektro industrije, ki je bila 20. maja v Radovljici, je pokazala, da kovinarji ne počivajo in da s svojimi zahtevami še vedno mislijo resno. V to jih sili tudi izredno slab položaj panoge in vsakdanje stiske delavcev. Slabo gospodarstvo je tudi eden izmed vzrokov za neupoštevanje določil kolektivne pogodbe, ni pa edini.

Tako so člani republiškega odbora ugotovili, da so za padeč gospodarstva kriva predvsem vodstva podjetij, ki še zdaj niso pripravila programov za izhod iz krize. Seveda leti kritika tudi na državo oziroma njeno vlado, ki bi prav tako morala začrtati pot rešitve iz položaja, ki je iz dneva v dan slabši. Ta program, pravi kovinarji, bi moral biti izhodišče za ponoven razcvet te panoge, žal pa ga ni. Zato ostaja zahteva po oblikovanju le-tega na prvem mestu, še posebej, če misli država s prenovno gospodarstva resno.

Druga ovira, ki onemogoča izvajanje kolektivne pogodbe, je znani zakon o omejevanju izplačil osebnih dohodkov in drugih prejemkov. Ta zakon namreč tudi tam, kjer bi se bilo mogoče držati kolektivne

pogodbe in kjer so dosegli dogovor med vodstvom podjetja in sindikatom, to prepoveduje. V sindikatu zato zahtevajo, naj vlada točno pove, kje prihaja do prekrščitve teh izplačil in naj tam ta zakon

Na pobudo Sindikata kovinarjev Hrvaške sta se v torek, 21. maja, sestali v Zagrebu, obe vodstvi sindikatov, kjer so se pogovarjali o socialnem položaju delavcev v obeh republikah in se dogovorili o krepitvi stikov ter sodelovanju.

tudi uveljavlja. V kovinski in elektroindustriji, so v Skei prepričani, zagotovo ne prihaja do prekoračitev. Kako naj bi tudi prišlo, ko pa v nekaterih podjetjih nimajo niti toliko denarja, da bi vso plačo

izplačali v gotovini, temveč je del izplačajo v bonih.

Pa še huje je, saj gre nekaterim celo tako slabo, da nimajo niti za izplačilo že tako majhnega nadomestila presežnim delavcem. Da bi vsaj malo omilili stisko njihovih članov in delavcev nasploh, so poleg že omenjene zahteve po splošnem programu izhoda iz krize dodali še nove. Tako naj bi vlada še ta mesec predlagala skupščini, ta pa sprejela nov znesek zajamčenega osebnega dohodka (4.500 din). Prav tako mora republika ponovno prevzeti jamstvo za njegovo izplačilo do 18. v mesecu, kakor to določata zakon in kolektivna pogodba. Zahtevajo tudi razveljavitev interventijskega zakona o omejevanju OD in spremenjen zakon o stečajih. V tem zakonu naj bi onemogočili stečaj zaradi ne-likvidnosti, če pa že pride do njega, naj bi najprej odpustili vodstvo podjetja in ne delavce. Če na vse te zahteve ne bo odgovora, bodo do 14. junija pripravili protestni shod. Če pa tudi tedaj ne bo posluha vlade, bodo kovinarji Ljubljane in republiški odbor protestni shod spremenili v splošno stavko kovinarjev.

Na seji so obravnavali tudi predloge kandidatov za člane sveta in predsednika ZSSS. Sklenili so podpreti Dušana Semoliča, zato so vsi drugi umaknili svojo kandidaturo.

Robert Peklaj

Presežni delavci podjetja Adria Caravan v Brežicah so se zbrali na posvetu, ki ga je pripravil območni sindikat Posavja. (slika: R. P.)

Manj kruha za delavce Adrie

Prvih 20 delavcev iz obrata v Brežicah je že na cesti

Ukrepe, ki jih je napovedovalo vodstvo IMV Adria Caravan v Novem mestu in ki so bili zaradi zaostrenih tržnih razmer tudi pričakovani, so na začetku maja začeli uveljavljati. Prvih 20 delavcev v obratu v Brežicah je namreč 8. maja dobilo sklep o prenehanju dela iz operativnih razlogov, kar pomeni, da so postali trajni tehnološki presežki in bodo čez šest mesecev morali na zavodu za zaposlovanje reševati svojo usodo. Seveda pa do takrat ne bodo sami, saj se je zanje zavzel sindikat.

Sindikat oziroma natančneje sindikalna pisarna Brežice kot podružnica območnega sveta ZSSS za Posavje je namreč pripravila v ponedeljek, 20. maja, v Brežicah javni pogovor z vsemi prizadetimi. Na njem so poleg organizatorja Ladislava Rožiča, ki je sekretar območnega odbora sindikata, sodelovali tudi predsednik območnega odbora sindikata kovinske in

elektroindustrije za Posavje Izidor Gomilšek, odvetnik, in sodelavka občinskega zavoda za zaposlovanje. Na drugi strani mize pa so sedeli še večeraj zaposleni delavci iz Adrie, ki še vedno ne morejo razumeti, da je to doletelo prav nje. Žal pa je resničnost kruta in kot pravi Lado Rožič, verjetno niso edini niti zadnji, ki bodo v Adrii ostali brez službe. V tovarni namreč na-

črtujejo v kratkem zmanjšati število zaposlenih za desetino. Kot vzrok so navedli padeč prodaje, in ker bo ta verjetno padala še naprej ter glede na položaj, v katerem je obrat v Brežicah, ne bo presenečenje, če bo šel ta tudi v stečaj. Ker pa bodo tako pomembne odločitve sprejemali v Novem mestu, jih verjetno tudi ne bo prizadelo, če bo 200 Brežičanov in okoliških prebivalcev ostalo brez službe. Vse breme pa nato pade na sindikat, ki si poskuša pomagati, kakor ve in zna. In takšna srečanja, kjer delavci izvedo vse o svojih pravicah (teh je bore malo) in dobijo informacije o svoji usodi, so le eden izmed načinov, kako poskuša pomagati sindikat. »Vse, kar delavci izvedo tukaj, bi jim morali povedati njihovi direktorji,« pravi Lado Rožič, »vendar se ti bojijo priti z odkrito besedo pred delavce, saj bi se lahko to zanje slabo končalo. Tako pa morajo vso stvar prevzeti v roke sindikalni odvetniki, ki nato bijejo boj za pravice teh delavcev, saj se prepogosto dogaja, da se kršijo pravilniki o določevanju presežnih delavcev. Tudi v Adrii Caravanu je tako, saj se večina delavcev pritožuje nad nepravilnim upoštevanjem meril. Morda bomo vsaj nekaterim,« je še dodal Lado Rožič, »uspeli uvrstiti delo.«

Ob vsem tem, ko vodstva podjetij režejo čedalje tanjši kos kruha delavcem, je čedalje več tistih, ki niti tega kosa ne dobijo več. V Brežicah, kjer se vedno bolj čuti, po besedah Izidorja Gomilške, da so provinca, daleč od Ljubljane in drugih dogajanj v centru, tega pritiska ne bodo mogli več dolgo zdržati. Če država in občina ne bosta kmalu ukrepali, sindikatu ne bo preostalo drugega, kot da začne uporabljati »srbski« način premaganja težav in sicer ulične proteste. Tako pravi Lado Rožič, mi pa upamo, da sindikat v to ne bo prisiljen in da bo svoje storila tudi država.

R. P.

Vlaki bodo stali, če...

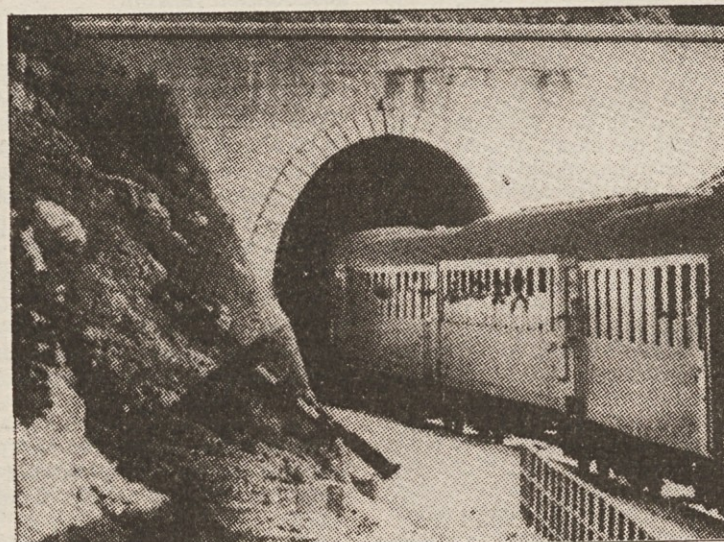
...če vlada do 29. t. m. ne bo prisluhnila strojevodjem

V zraku je nova stavka slovenskih strojevodij! Z njo grozijo za 30. maj, ko naj bi vlaki stali med 12. in 18. uro. Tako so sporočili predstavniki Sindikata strojnega osebja Slovenije in Istre in Neodvisnega sindikata vlakovnih odpravnikov Slovenije in Istre na novinarski konferenci, ki je bila v ponedeljek, 21. maja v Ljubljani. Bomo res imeli spet infarkt na železniških tirih, ki, kot je znano, povzroča ogromno gospodarsko škodo?

Kot je bilo razumeti predstavnik obeh sindikatov, to ni odvisno od njih, temveč od vlade, ki se s posameznimi železniškimi sindikati ni pripravljena pogajati o tako imenovanih poklicnih kolektivnih pogodbah, temveč pristaja le na kolektivno pogodbo železniške dejavnosti. Če torej vlada ne bo prisluhnila strojevodjem in vlakovnim odpravnikom in bo še naprej zavračala pogajanja o poklicnih kolektivnih pogodbah, bomo imeli 30. maja prav gotovo stavko strojevodij. In, kot so rekli, ta naj bi bila zgolj opozorilna, kar pomeni, da se vsa stvar lahko sprevrže v spor širših razsežnosti, ki bi utegnili imeti katastrofalne posledice. V čem je bistvo tega spora?

Predvsem v tem, da po mnenju strojevodij in vlakovnih odpravnikov panožna kolektivna pogodba železniške dejavnosti lahko ureja le zadeve splošnega (panožnega) pomena, medtem ko naj bi specifične stvari urejale poklicne kolektivne pogodbe. Oba sindikata sta pripravljena podpisati panožno kolektivno pogodbo le, če bo ta natančno določala, katere zadeve naj urejajo poklicne kolektivne pogodbe. Takšno ureditev poznajo, kot so povedali na novinarski konferenci, v anglosaksonskem svetu. Gre pa za to, da so vsa vprašanja v poklicnih kolektivnih pogodbah tako v normativnem kot tarifnem delu natančno urejena. Torej ne more nihče imeti več maneverskega prostora, ki bi mu omogočal ribariti v kalnem. Značilen primer naše sedanje urenosti je iskati v znani železniški nesreči pri Divači, po kateri so po nekajletnem

sojenju ugotovili, da zanjo ni kriv strojevodja. Sindikat strojnega osebja pa že ves čas zanima, kdo

Kakšen bo izhod?

je torej kriv. Ker krivca ni moč najti, bo sindikat strojnega osebja zdaj sprožil tožbo proti neznanemu povzročitelju divaške nesreče.

Jasno je, da gre pri tem za sivojstno ironijo ali celo cinizem, toda če smo prav razumeli sindikalne predstavnike, je natanko to zaznati tudi v sedanjih stališčih slovenske vlade do urejanja posameznih vprašanj na relaciji delodajalci-delojemalci na železnici. Vsem tem čerem pa bi se po mnenju obeh sindikatov lahko izognili samo s poklicnimi kolektivnimi pogodbami. Člani sindikatov so

prepričani v svoj prav, tembolj, ker vlada zavrača njihova stališča brez argumentov.

Ker je vlada zavrnila zahteve strojevodij in vlakovnih odpravnikov, zdaj stojijo vse priprave na podpis panožne kolektivne pogodbe. Sindikati pa hočejo z napovedjo opozorilne stavke izsiliti pogovor z vlado, na katerem bi radi slišali njene argumente.

Vlada ima torej vse (strokovne) možnosti, da strojevodje prepriča v svoj prav. V nasprotnem primeru bo prisiljena spremeniti svoje ravnanje. Zgoditi se mora ali eno ali drugo. Na vsak način pa morajo strojevodje dobiti odgovor vlade do 29. maja, sicer bo, kot smo že rekli, 30. maja stavka. Kot smo izvedeli pred zaključkom redakcije, naj bi vlada vendarle prisluhnila sindikalnim zahtevam, o čemer govorijo za ponedeljek in torek predvidena pogajanja obeh sindikatov s predstavniki posameznih sekretariátov.

Ivo Kuljaci

Zahtevamo pošteno plačilo

Z nezadovoljstvom smo sprejeli informacijo o predlogu Izvršnega sveta Skupščine republike Slovenije za uvedbo moratorija za spremembe zakona o delavcih v državnih organih in Zakona o funkcionarjih, ki bi delavcem v družbeni upravi povečala osebne dohodke. Več kot pol leta so že nespremenjeni, kar ob rasti življenjskih stroškov predstavlja občuten padec njihove realne vrednosti. Pričakovali smo povečanje, ne le zaradi rasti življenjskih stroškov, temveč tudi zaradi uskladitve z osebnimi dohodki v slovenskem gospodarstvu in negospodarskih dejavnostih, nenazadnje pa tudi zaradi poštenega plačila za opravljeno delo.

Odločitev zborov skupščine, resda še ne dokončna, da predlagan moratorij sprejmejo in zadržijo osebne dohodke na dosedanjih ravni, ne razumemo, se z njo ne strinjamo in je tudi v sedanjih težkih političnih in gospodarskih razmerah ne moremo sprejeti. Zahtevamo od snazilke, da čisti mesec dni za zajamčeni osebni dohodek ali od miličnika, da za bruto osnovo 9.804 din pri rednem delu izpostavlja svoje življenje in se mora 24 ur na dan odzivati zahtevam oblasti, ni plačilo za delo. Ob tem si delavci v državni upravi, če niso v prostem času ravno znanstveniki ali umetniki, ne smejo izboljševati življenjskega standarda s »popoldanskim« delom. Zato bomo vztrajali pri tem, da smo za pošteno delo tudi primerno plačani.

POZIVAMO:

– skupščinske poslance, da predlaganega moratorija ne sprejmejo in delavcem državne uprave omogočijo dostojno življenje s primernimi osebnimi dohodki,
– izvršni svet skupščine Republike Slovenije, naj umakne svoj predlog o moratoriju za osebne dohodke in
– sindikate v Sloveniji, delavce v državnih organih in funkcionarje v pravosodju, naj se naši zahtevi javno pridružijo.

Sekretar ROS
Drago Ščernjavič

Predsednik PSS
Zdravko Melanšek

Za knjižice zgolj – obljube

Vseh 800 delavcev tržiške BPT je dobilo knjižice

Bombažna predilnica in tkalnica (BPT) Tržič je v stečaju. Šest dni po odločitvi sodišča je stečajni upravitelj Mitja Roblek Majcen izročil knjižice vsem 800 delavcem. Istega dne so bili na oglasnih deskah izobešeni spiski delavcev, ki bodo vsaj začasno še delali. Stečajni upravitelj pravi, da gre za približno 550 delavcev. Polovica jih bo imela delo še kakšen mesec, vsi drugi pa bodo dokončali posel, ki ga je podjetje sklenilo pred uvedbo stečaja.

Pri sestavljanju spiskov delavcev, ki so začasno obdržali delo, kljub zahtevi Svobodnih sindikatov niso upoštevali socialnih kriterijev. Po podatkih socialne službe je bilo v BPT 62 zakoncev, 42 samohranilk in 42 delavcev, katerih zakonci niso bili zaposleni. Stečajni upravitelj je tudi potrdil, da so na zavod za zaposlovanje napoteni vsi tisti, ki so se na delo vozili z Jesenic. Delo pa ima skoraj vseh 50 delavcev obrata Loški potok v občini Ribnica.

Velikan tekstilne industrije na Gorenjskem se ni potopil nepričakovano, čeprav podatki o terjativah in dolgovi zbujaajo sum o pristranskosti odločitve. Zato so na seji območnega sveta ZSS za Gorenjsko 22. maja menili, da gre v BPT za programiran stečaj, s katerim se bo podjetje rešilo presežkov delavcev, ker zanje po določilih zakona o zaposlovanju, za njihove pravice nima dovolj denarja.

Stečajni upravitelj je že ob prevzemu dolžnosti napovedal, da se bo v dveh letih iz razvalin BPT razvilo več zdravil jeter, v katerih bo lahko našlo delo od 600 do 700 delavcev. Ta napoved temelji na izvedenskem mnenju Alenke Kranjc Znidaršič z Inštituta za kriminologijo pravne fakultete v Ljubljani. Povedal je tudi, da so v zvezi s tem pripravljene programi, ki jih bo še treba dognati v strokovnih krogih in jih zato še ni mogoče objaviti. Matija Roblek Majcen je tudi večkrat zatrdil, da v Tržič ni prišel na pogreb, temveč zato, ker za BPT vidi rešitev.

Delavci so se zavedli svojega položaja šele po uvedbi stečaja, za katerega jih je prepričevala vodilna skupina, ki je prevzela podjetje po odhodu Marije Lončar. Večina med njimi je zelo prizadeta, kar še posebej velja za tiste, ki so bili v podjetju več deset let, in mogoče se prav zato niso udeležili seje območnega sveta SSS za Gorenjsko, ki je bila 22. maja.

Delavci so prizadeti tudi zato, ker je dosedanje vodstvo pomagalo stečajnemu upravitelju določiti spise delavcev, ki bodo obdr-

žali delo. Menijo, da so odgovorni za stečaj, stečajni upravitelj pa za večino med njimi zatrjuje, da jih potrebuje za posel, ki ga je prevzel. Večina delavcev meni, da Marija Lončar, ki je do konca leta 1990 vodila reševanje podjetja, nima moralne pravice sedeti v zboru združenega dela skupščine Republike Slovenije. Njihovo mnenje temelji tudi na ugotovitvah inšpekcije SDK, ki je v poslovanju podjetja odkrila številne nepravilnosti. Delavci protestirajo, ker je njihovo podjetje pred stečajem preneslo precej premoženja v podjetje Voje, ne da bi se

v njem zaposlil en sam delavec iz BPT. Stečajni upravitelj, ki mora zavarovati vse upnike, torej tudi vse delavce, bo, kot vse kaže, predlagal sodišču, naj razveljavi vse sklepe o prenosu nepremičnin v podjetje Voje.

Svobodni sindikati Gorenjske so na omenjeni seji sprejeli dva temeljna sklepa. Delavcem BPT ponujajo pravno pomoč in jim predlagajo, naj podpišejo pooblastilo za zastopanje pred stečajnim sodiščem. Zahtevajo, da strokovna služba podjetja pripravi vse potrebne podatke o materialnih pravicah delavcev. Gre zlasti za neizplačane OD za april in prvo polovico maja. Gorenjski sindikati predlagajo Svobodnim sindikatom Slovenije, naj začnejo postopek za spremembo zakonodaje, ki ureja pravice in položaj delavcev ter sindikata v stečajnem postopku. Sedanji zakon po

njihovem mnenju izhaja iz preživelega (samoupravnega) načela, da le delavci nosijo ekonomske posledice odločanja v podjetju, kljub temu, da jim je odvzeto odločanje.

Gorenjski sindikati zahtevajo tudi razčlenitev vzrokov za stečaj in odgovornost vseh tistih, ki so ga povzročili.

Najtežji problem delavcev BPT so neizplačani OD. Zavod za zaposlovanje jim bo nadomestilo za polovico majske plače lahko izplačal šele sredi junija. Nadomestilo iz stečajne mase pa bodo dobili v najboljšem primeru šele jeseni, če bo sodišče uspelo s prisilno poravnavo. Socialna slika delavcev BPT pa je takšna, da je za najbolj ogrožene potrebna takojšnja pomoč centrov za socialno delo in to zahtevajo tudi gorenjski sindikati.

Franček Kavčič

Za nitkami se trgajo še živci

Ker sindikat tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije od vlade do roka (15. maj) ni dobil odgovora na svoje ultimativne zahteve, se je republiški odbor na seji v ponedeljek odločil za protestni shod pred skupščino Republike Slovenije, ki naj bi bil najkasneje do 14. junija. Na ta način bi se pred odcepitvijo radi znova opozorili oblast, da je njena primarna naloga skrb za takšno nacionalno gospodarstvo, ki bo omogočilo preživetje delovnih ljudi; gole in boste nas Evropa pač ne bo sprejela medse.

Za sejo republiškega odbora je vladalo izjemno veliko zanimanje, saj so bile nanjo povabljene ugledne osebnosti – od Franceta Bučarja, Lojzeta Peterleta in Andreja Ocvirka do Izidorja Rejca, Jožice Puhar in Franca Horvata. »Zaradi drugih obveznosti« seveda ni bilo nikogar od omenjenih, »rezerve« – strokovni delavki z ministrstva za industrijo in gradbeništvo ter sekretariata za delo in nekaj republiških poslancev – pa niso ne mogle ne znale potešiti vitalnih interesov sindikalnih zaupnikov. Še več: s »predavanjem« v že nešteto-krat slišanim slogu »prestrukturirati se bo treba«, »ni svežega denarja«, »potrpite še malo« ipd. so jih še bolj zrevoltirali. Tako je ostala na tapeti le še dilema, ali se spet ponižno ukloniti in »crnčiti«, dokler je še kaj dela, ali pa v – štrajk. Ker pa predvsem primarnim vejam njihovih dejavnosti – predilstvu in tkalstvu ter usnjarstvu (30.000 delavcev) – že bijejo zadnje ure, so se odločili za protestni shod pred republiško skupščino. Da pa na »dan D« proizvodnja ne bi preveč trpela, so sklenili, naj se protestnega shoda poleg vodstva ROS udeležijo le 3- do 5-članske delegacije sindikatov iz posameznih tovarn.

Na seji so člani ROS med drugim razpravljali tudi o kandidatih za novega predsednika ZSSS. Ker je njihov kandidat Rajko Lesjak odstopil od

kandidature, drugih šest kandidatov pa vsi ne poznajo najbolje, je prišlo do omahovanja, za koga se ogreti. Nazadnje so »v igri« ostali Dušan Semolič, Franc Štelcer in Gregor Miklič. Do še večjega zapleta pa je prišlo pri volitvah članov ROS v Svet ZSSS. Izvršni odbor je namreč evidencialno Alojza Omeja (predsednik ROS), Marjana Košaka (Konus, Sl. Konjice), Antona Rozmana (Peko, Tržič), Stanka Mlakarja (MTT, Maribor), Jožeta Turklija (Mura, Murska Sobota) in Francija Juršiča (Labod, Novo mesto), s čimer so se v glavnem strinjali tudi vsi območni odbori dejavnosti, razen belokranjskega (predlagal je Jožeta Mikliča) in posavskega (Marija Bežjak) ter občinski svet Domžale (Danica Aubelj). Ker je bilo tako več kandidatov kot njihovih mest v svetu, bi morali v skladu s svojim statutom opraviti tajne volitve, s čimer bi tvegali, da obe njihovi dejavnosti v Svetu ne bi bili enakopravno zastopani ali pa da bi izpadel kandidat iz kakšnega močnejšega območja. Nazadnje so se odločili, da bodo volitve opravili na prihodnji seji...

Po dolgotrajnem »predavanju« in ukvarjanju samih s seboj jim je na koncu zmanjkalo časa za ta čas še aktualnejše zadeve. Za stečaj tržiške BPT in usodo njenih delavcev, na primer. Škoda...

Damjan Križnik

med nami

Dober zgled

Prebivalci brežiške občine so lahko vsaj po nečem ponosni na svojo skupščino. Sindikat je namreč poslancem občinske skupščine predlagal, da bi denar, ki je v občinskem proračunu namenjen za financiranje delovanja političnih strank, raje porabili za odpravljanje socialnih stisk, ki jih je v občini čedalje več. Če verjamete ali ne, poslanci so ta predlog sindikata – sprejeli.

Morda, bi ga morali ponoviti tudi v republiški skupščini, če bi, seveda, republiški poslanci vzeli za zgled brežiške. Tako bi dokazali, da so tam zaradi ljudi in ne zaradi svojih političnih ambicij. Ali pa morda pričakujemo preveč?

Ja, to pa ne gre

Delovi poročevalci so med zadnjim zasedanjem Skupščine Republike Slovenije utrgali tudi tle cvetko:

Jože Smole se je v restavraciji spopadel s Francetom Tomšičem zaradi navzočnosti ministrov in članov vlade na sejah skupščine. Dejal je, da ne ve, da bi se kdaj primerilo, da bi gospa Thatcherjeva manjkala v angleškem parlamentu. Tomšič je poudarjal, da ministrov v parlamentu ni zato, ker so zelo zasedeni in obremenjeni in da so hkrati tudi poslanci. Smole: »Ja, to pa ne gre – ne moreš biti hkrati prometnik in šofer!«

O sindikalni demokraciji

Pod tem naslovom je bil v Primorskih novicah 7. maja objavljen kratek prispevek o javni tribuni o sindikalni demokraciji in

varstvu delavcev, ki je bila konec aprila v Tolminu. Pripravili so jo slovenski krščanski demokrati, sodelovali pa so Neodvisnost, italijanski sindikat CISL in tudi Svobodni sindikati, čeprav je bilo objavljeno drugače. Najpomembnejše besede pa so seveda prišle iz ust italijanskega sindikalista, ki je pozval slovensko vlado, naj pomaga pri reorganizaciji sindikata, podprla pa naj bi ga tudi cerkev. Svoje pa bi morale storiti tudi stranke, in sicer naj bi ustanovile svoj sindikat ali pa spodbujale člane, da organizirajo svoboden, avtonomen in neodvisen sindikat. Podobna mnenja in tudi zahteve zadnje čase prihajajo tudi iz vrst Neodvisnosti.

Če nas spomin ne vara, so ravno oni nedavno (in še zdaj) očitali Svobodnim sindikatom »režimskost« in navezanost na stranko. Kot kaže, sedaj to ni več greh, še posebej, če bo dala svoj blagoslov tudi cerkev.

Bomo videli

Edini, ki je na zadnji seji republiškega odbora sindikata tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije na odprti sceni požel aplavz za svoj »na-stop«, je bil Stanko Mlakar iz mariborske MTT. Že znane podatke iz svojega arzenala, »da je vlada namenila za potrebe slovenske teritorialne obrambe toliko denarja, kot stane 300 Liletov«, je tokrat dopolnil z ugotovitvijo, »da pri nas vsak teden pristane kakšno transportno letalo, ki za našo vojsko vozi čevlje iz Velike Britanije, uniforme iz Nemčije, čelade iz Francije...« Na koncu pa se je retorično vprašal:

»In komu je zadnjič nazdravljala vlada ob prvi obletnici svojega delovanja? Ali veste komu? Lačnim delavcem!« je udaril po mizi. »Da jih ni sram dvigovati kozarcev za – nič! Sicer bomo pa že kmalu videli, če bodo prihodnje leto še nazdravljali...«

Tako kot delavci tudi direktorji

Predlogi za predsednika ZSSS: Franc Štelcer, Dušan Semolič in Metka Roksančič

Vsekakor je bila informacija o poteku pogajanj za sklenitev ponožne kolektivne pogodbe med najpomembnejšimi zadevami na zadnji seji republiškega odbora sindikata delavcev trgovine Slovenije, saj so prav ta pogajanja in sklenitev omenjene pogodbe tisto, kar v tem času še najbolj žuli naše trgovce.

Naj na kratko povemo, da se predstavniki svobodnih sindikatov zelo trudijo, da bi svoje delo kmalu, pa čeprav z zamudo opravili. Kmalu in dobro. To terjajo delavci, ki so v mnogih pogledih v tako nezavidljivem položaju, kot še niso bili nikoli. No, sindikati pogajanja pridno nadaljujejo, in če bo tako, kot načrtujejo, bodo ponožno kolektivno pogodbo podpisali prihodnji mesec. Potem si bodo lahko malce oddahnili. Toda le za hip, saj je preveč tistega, kar trgovcem povzroča hude skrbi. Zato ne bo kaj dosti časa niti priložnosti za samozadovoljstvo.

V gospodarskem položaju, kakršnem smo, in ob realnih pričakovanjih, da nam bo šlo vsem skupaj jutri še bolj za nohte, kot nam gre danes, se seveda tudi trgovcem ne obeta kaj posebno dobrega. Če šepa proizvodnja in če se vse več ljudi bori za golo preživetje, potlej tudi trgovina ne more kdo ve kako cveteti. Ker je prometa vse manj je tudi akumulacija v trgovini vse bolj borna. Pred dvema letoma je bila ta 1,9 odstotna, lani je bila v začetku leta 1,1 proti koncu leta pa še bistveno

nižja. In če ni denarja za naložbe, za posodobitev in podobno, kar terja čas, potlej tudi ni kaj veliko upanja na boljši jutri.

Trgovci pravijo, da so odsev okolja, v katerem živijo in delajo oziroma zrcalo proizvodnje. To je precej res, čeprav tudi v tem primeru velja resnica, da ima vsaka reka dva bregova in vsaka medalja vsaj dve plati. Drugače povedano: trgovini ne gre dobro, pa vseeno še vedno bolje kot ljudem v tovarnah, v proizvodnji. Plače, na primer, so v trgovini večje kot so v ostalem gospodarstvu. Povod pa so v glavnem borne. To ni skrivnost. Izjema so seveda že kar številni gospodje na položajih, direktorji, menežerji, vodilni in podobni ljudje, ki si jemljejo, ne glede na katastrofalne gospodarske razmere in socialno mizerijo množic, toliko, kot potrebujejo. Potrebujejo pa zelo veliko. Pa še nekaj je treba ob tem povedati. Če je vse več ljudi na cesti, če je vse manj dela in po drugi strani vse več ljudi doma »na čakanju«, imajo trgovci (zdaj) še delo. Ne toliko in takšnega, kot bi si želeli, pa vendarle. V trgovini na drobno

in na debelo ter v zunanji trgovini je delalo leta 1989 nekaj več kot 70.000 ljudi, lani pa, če smo natančni 73.383 ali dobrih 3000 več. Ob tem se seveda nehoti vsiljuje vprašanje, komu verjeti. Tistim, ki trdijo, da je v trgovini preveč zaposlenih, ali drugim, ki pravijo nasprotno in v tej panogi celo nanovo zaposlujejo?

Zaradi znanih razmer in nerazumne delitve pogače, ki je na moč skregana s slehernim moralo in minimalnim občutkom za poštenost, je Vinko Žgajnar na seji odbora predlagal, da bi v teh težkih časih oziroma v tem »prehodnem obdobju« vodilni ljudje vsaj deloma delili usodo z »navadnimi zemljani«. Predvsem v tem smislu, da bi se zadovoljili z bolj razumnimi plačami ali razmerjem 1:5. Če ima delavec, denimo 6 tisočkov na mesec, bi se moral njegov menežer zadovoljiti s 30 jurji. Bo že kako preživel, mar ne? Vinkov predlog je odbor sprejel in ga bo posredoval komiteju za delo in poslanskim klubom.

Pa še to: na omenjeni seji so izglasovali zaupnico trem vodilnim ljudem v republiškem odboru sindikata delavcev trgovine Slovenije, za predsednika ZSSS pa so imeli tri predloge: Franc Štelcerja, Dušana Semoliča in Metko Roksančič.

Andrej Ulaga

ALI STE ŽE NAROČILI KNJIGO-PRIROČNIK?

NOVO

Gregor Miklič:

NOVA DELOVNA ZAKONODAJA

Vsebina:

- Prečiščeno besedilo zakona o delovnih razmerjih
- Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti
- Komentar obeh zakonov z napotki za delo sindikalnih zaupnikov

Cena: 175 dinarjev

Naročila pošljite na naslov: ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, brošuro pa lahko naročite tudi po telefonu 321-255 in 310-033 (int. 362)

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) brošuro NOVA DELOVNA ZAKONODAJA. Pošljite nam ..... izvod(ov) na naš naslov:

..... Ulica, poštna št., kraj: .....

Priimek in ime podpisnika: .....

Naročeno dne: ..... Račun bomo plačali v zakonitem roku.

NAROČILNICA

Žig

Podpis naročnika

Nekvalificiranim se slabo piše

V jeseniški Železarni so sestavili prvi seznam odvečnih delavcev

Na prepihu trga se je znašla skoraj 1200 delavcev jeseniške železarne, možno pa je, da jih bo še več, kajti na taistem prepihu se je znašla tudi Železarna in njenih 14 profitnih (ali poslovnih) enot in nekatere med njimi morda ne bodo preživele. Ker pa na tem koncu Slovenije propada še nekaj podjetij, denimo BPT Tržič, kjer je zaposlenih precej Jeseničank, se obetajo Zgornje Savski dolini prav nič boljši časi, kakor mariborskemu industrijskemu bazenu. Hudo je zlasti, da odpuščajo predvsem nekvalificirane in priučene delavce, za take pa drugje skorajda ni možnosti za delo.

Zakaj je v Železarni prišlo do nje, da odpuste toliko delavcev, smo pisali že velikokrat in zdaj ne bi ponavljali zgodbe. Dodajmo le to, da so zamujeni vsi prvotno načrtani roki za razreševanje težav slovenskih železarn po agenciji McKinsey. Nenadoma je treba na vrat na nos, namesto postopno v treh letih odpuščati delavce. Pa kljub temu sanacija železarne ne bo mogla biti izpeljana do leta 1993. Ker izgubljenega časa ne bo mogoče nadomestiti in zato, ker ni dovolj denarja. Denarja ni dovolj tudi za pokrivanje stroškov, ki bodo nastali pri odpuščanju delavcev. Za odpravnine, za dokup manjkajočih let za upokojitve, itd. bo skupno treba zbrati 200 milijonov din, štirikratno vsoto mesečnih bruto plač v Železarni. Železarna teh sredstev nima, republika, kot solastnik po novem, menda le obljublja. Občina pa pritiska nezaposlenih sama v sedanjih časih ni sposobna reševati.

Občina ima že sedaj »na vratu« 1200 nezaposlenih. Štiristo mladih bo letos končalo šolanje in iskalo dela. Neprijetno za bodoče nezaposlene železarje je to, da bodo zdaj, v »prvi fazi reševanja tega vprašanja« pretežno delavci z najnižjo stopnjo izobrazbe, ki bodo zelo težko našli drugo zaposlitev. O možnosti prezaoplitve se na Jeseničah (in v Železarni) govori zelo previdno. Le kakih 50 delavcev izmed tistih, ki jih bodo odpustili, je menda sposobnih začeti samostojno dejavnost. Na občini govorijo o nekakšnih javnih delih, za katera bi skušali dobiti denar iz republiškega sklada za razvoj obmejnih območij, dela pa naj bi bilo v najboljšem primeru

za 144 ljudi. Več, kakor sto naj bi se jih zaposlilo pri bodoči polnilnici vode iz karavanškega predora. Toda nihče ne zagotavlja, da bodo ta dela dobili prav bivši železarji. Izbirali jih bodo pač z javnim natečajem in občina investitorjem več, kakor priporočiti, naj se pri iskanju delovne sile povežejo z železarno, menda ne more storiti.

Železarna glede na predvideno prodajo 325 000 ton izdelkov ne more zaposliti več, kakor 3836 delavcev, kar pomeni, da jih je ta trenutek odveč natanko 1145 ljudi. Ker zaradi zakonsko določenih olajševalnih okolnosti (ma-

meja, ki jo upošteva zakon). Skratka, vodstvo Železarne poudarja, da so bili pri določanju presežnih delavcev kar se da objektivni, strogo so upoštevali merila, določena z zakonom ter s kolektivno pogodbo, socialne težave pa bodo reševali tudi po zdravi pameti tam, kjer je zakon preozek.

So pa v železarni jasno namignili, da teh 450 nedotakljivih delavcev predstavlja problem, ker bodo kakorkoli morali zadržati samo prej omenjenih 3836 delavcev ali kvečjemu še katerega manj, saj so večje možnosti, da

pravi takole: »V sindikatih smo zaskrbljeni in nezadovoljni, ker za uspešno razreševanje teh težav ni primernih možnosti. Še bolj smo zaskrbljeni zaradi denarja, ki iz republiških virov nikakor ne pride. Če denarja ne bo, prej našteté rešitve objektivno niso dobre in jih naš sindikat ne bo podprl. Merila so sicer dobra in tudi pošteno uporabljena. Le socialnim kriterijem bo treba dati večji poudarek, saj je med bodočimi odpuščenimi veliko delavcev z minimalnimi prejemki in so možne družinske tragedije. Treba je iskati možnosti za dodatno pomoč takim delavcem. Oba sindikata na tem področju sodelujeta in pripravljata skupne zaključke. Terjamo temeljite pogovore v obratih, ki naj jih opravijo direktorji, o tem, kdo in zakaj bo odpuščen. Vsak delavski problem je treba dobera pretestiti.«

Bogomir Ličof, predsednik sindikata »Neodvisnost«, je dodal, da so sestavljali seznama odpuščenih zagrešili nekaj nerodnosti: na njem sta tudi dva sindikalna zapornika, nekaj delavcev z veliko delovno dobo in da je najbolj presenetljivo, da je na njem največ delavcev iz neposredne proizvodnje, čeprav jih je tam vedno primanjkovalo. Opazil je, da so nekateri vodje oddelkov na seznam uvrstili delavce, ki jih ne trpijo. Moti ga, da ni socialnih programov, sicer pa tako ne bi bili nič vredni, ko ni denarja. Skrbi ga pa tudi, da bo veliko število nezaposlenih v občini močno znižalo ceno dela...

Boris Rugelj

tere z malimi otroci, sindikalni zaupniki, člani organov upravljanja, delavci z dolгим delovnim stažem itd.), ne morejo odpustiti 450 izmed teh, skoraj 1200 presežnih delavcev, jih bodo zdaj odpustili 695. Seznam pa menda še ni dokončen, kajti možne so napake, ki jih bodo še ugotavljali: denimo, izkoriščanje osebnih zamer, delavci, katerih zakonski tovariš je za zavodu za zaposlovanje (nekaj takih primerov bo ob stečaju BPT Tržič). Seznam »nedotakljivih« bodo skušali razširiti še za matere samohranilke, ki imajo otroka starejšega od 2 let (kar je zgornja

katera poslovna enota propade, kakor da bi se kje odprla možnost povečevanja števila zaposlenih. To pomeni, da bodo namesto nedotakljivih in za železarno v tehnološkem pomenu manj uporabnih delavcev morali med nezaposlene drugi...

Ali smo to misel pravilno razumeli?!

Sindikati imajo pri odpuščenih pomembno nadzorno in posvetovalno vlogo. Kaj o odpuščanju delavcev v jeseniški železarni menijo predstavniki obeh sindikatov, ki imajo člane med železarji? Edvard Kavčič, predsednik SKEI,

Veliki obeti

Članom Zveze svobodnih sindikatov Slovenije smo obljubili ugodnosti v hranilnici. Njihova pričakovanja udejanjamo. Delavska hranilnica, d. o. o. uspešno posluje že četrti mesec. Opravljamo depozitne, kreditne in garancijske posle. Iz dneva v dan se nam pridružujejo novi ustanovitelji iz vrst sindikatov podjetij in ustanov, društev, družbenih organizacij, obrtnikov in drugih. Smo na pravi poti le temu, da postanemo finančno močna in zaupanja vredna hranilnica.

Kot depozite združujemo prosta in likvidna sredstva ustanoviteljev.

Prizadevamo si zagotoviti konkurenčno obrestno mero in predvsem to, da bi bila vaša sredstva v Hranilnici varno naložena. Za vsak depozit sklenemo depozitno pogodbo, z obrestno mero, trenutno od 40 % do 50 %, odvisno od višine sredstev in roka vezave. Omogočamo tudi odpoklic sredstev v roku 3 dni. Ustanoviteljem nudimo posojila in da-

jemo garancije pri najemanju kreditov. Želimo si v kar najkrajšem času toliko povečati finančni obseg poslovanja, da bomo lahko razširili našo dejavnost na zbiranje sredstev občanov v obliki hranilnih vlog, tekočih in žiro računov in na stimulatívno stanovanjsko varčevanje in kreditiranje delavcev ter dajanje posojil delavcem za različne namene.

Nov obseg naše dejavnosti nas bo še bolj približal delavcem prek naših bodočih poslovnih enot.

Pričakujemo, da se nam boste pridružili. Tudi če imate poslovni odnos s kakšno drugo finančno organizacijo v svojem okolju, vam tokrat ponujamo konkurenčno poslovno vez **MI - VAŠA DELAVSKA HRANILNICA.**

Lahko nas pokličete po telefonu (061) 312-098 ali 316-881, kadar koli med 7.00 in 15.00 uro. Z veseljem se bomo oglasili tudi pri vas in se dogovorili za poslovno sodelovanje.

Jože Stegme

Promocija turistične ponudbe

Pred dnevi, dejali bi pet minut pred dvanajsto, je stekla v Nemčiji promocija slovenskega turizma. Ta teden ji sledi v Avstriji in potem z nekoliko drugačnim prijemom še v Italiji. Omenjene predstavitvene akcije slovenske turistične ponudbe je v sodelovanju s sekretariatom za turizem in gostinstvo pripravil Studio Marketing.

Predstavitve v Nemčiji in Avstriji poteka s turističnim avtobusom, ki je začel svoje potovanje 15. maja v

Münchnu, kjer je bila tudi prva tiskovna konferenca. Avtobus s turističnim propagandnim gradivom je obiskal še 15 drugih nemških mest, kjer sta bila po dve tiskovni konferenci, ločeno za novinarje in agencije. Avtobus se je ustavljal tudi na conah za pešce in mimoidečim delil prospekte in drugo propagandno gradivo.

Drug avtobus potuje po Avstriji. Obiskal bo 12 mest, svojo pot pa je prav tako začel s tiskovno konferenco na Du-

naju. Omenjena avtobusna akcija je bila ustrezno napovedana tudi v vseh pomembnejših lokalnih medijih.

V Italiji je predstavitev slovenske turistične ponudbe zamisljena malce drugače. Oglajevalne akcije bodo potekale v šestih dnevnikih, ki imajo približno tri milijone in pol bralcev. Severnoitalijanske turistične agencije bodo našim turističnim delavcem odstopile del prostora, kjer bodo lahko uredili »slovenski kotiček«.

A. U.

Piše: Metka Mencin

Neizkoriščena priložnost

Na primer vprašanje, kako ob kopičenju vladnih pooblastil zagotoviti nadzor javnosti nad uresničevanjem še veljavnih določb splošnih aktov samoupravnih interesnih skupnosti, v nekaterih primerih (npr. v zdravstvu) pa je ogrožen celo nadzor nad nivojem socialnih pravic. Žal pa se z vsemi temi pomisleki kaj hitro opravi, češ da gre za »preživelo sisovsko logiko«.

Omenjeni zakon razveljavlja tiste določbe samoupravnega sporazuma o uresničevanju socialno varstvenih pravic, ki zadevajo postopek za uveljavljanje pomoči, namesto njih pa bi se uporabljale določbe zakona o splošnem upravnem postopku. Ta navidez enostavna »tehnična« rešitev pa bi morda postopek zapletla in podražila. Upravni postopek namreč zahteva čakanje na pravno moč odločbe. Izvršni svet s stališči do amandmajev, ki zadevajo ta vprašanja, žal ni pomagal razrešiti dilem: vse je zavrnil iz t. i. pravnosistemskih razlogov, ne da bi poslanci dobili jasne in argumentirane odgovore. V trenutku, ko to pišemo, zakon še ni sprejet, ker ga zbori Skupščine Republike Slovenije niso sprejeli v enakem besedilu.

Ne glede na to, da se pripravljata nova zakonodaja s področja socialnega skrbstva, pa je ta zakon priložnost za razpravo o tem, kaj vse v obstoječi zakonodaji ovira uveljavitev pravic do socialne pomoči najbolj ogroženim. Zavod Republike Slovenije za družbeno planiranje v Analizi razvojnih možnosti (1990) posebej opozarja na ta problem, vlada pa ga je žal tudi tokrat obšla.

Izračun dohodnine

Poglejmo si primer našega bralca, ki prejema bruto osebni dohodek 23.912,20 dinarjev. Ima dva vzdrževana člana (verjetno otroka), zato se mu pri izračunu letne dohodnine upošteva 18-odstotna olajšava.

Njegov letni prihodek bo znašal 220.088,40 din, za katerega bi moral na koncu leta plačati 54.252,70 dinarjev dohodnine. Ker pa je med letom z akontacijami davka na dohodek že plačal v državno blagajno 42.734,60, je končni rezultat tak, da je državi dolžan 11.518,10 dinarjev.

Če pa bo naš bralec izkoristil 10-odstotno olajšavo, ki jo omogoča zakon (glej 7. člen zakona o dohodnini, ki je objavljen tudi v knjižici Davki po novem), se bo njegov dolg zmanjšal in bo znašal 3.815,00 dinarjev.

Bralka iz iste občine pa ima bruto osebni dohodek 13.196,50 din, ne prejema nobenih dodatnih prejemkov in nima nobene vzdrževane osebe. Njen letni prihodek je 121.364,40 dinarjev, letna dohodnina 28.677,50 že plačan davek pa 23.437,80 dinarjev.

Tako bo morala doplačati še 5.239,70 dinarjev.

Ob izkoriščeni desetodstotni olajšavi pa je ta znesek manjši, in sicer znaša 1.746,00 dinarjev.

FELJTON • FELJTON • FELJTON • FELJTON • FELJTON • FELJTON

Prednosti in kritike participacije

Spopad interesov gradi ali podira?

Pripravlja: dr. Bogdan Kavčič

Ocene učinkov participacije so zelo različne in pogosto povsem nasprotno; različne rezultate je dalo tudi empirično preučevanje. Približno enako število študij je prišlo do ugotovitve, da ima za organizacijo slabe posledice kot ugodne. Vsekakor je danes v razviti državah že ovržena trditev, da ima participacija delavcev predvsem slabe učinke na podjetje. Kateri so glavni vzroki za različne ocene?

Najprej kaže omeniti pomankljive podatkovne baze in metodologijo primerjav. Primerjave participativnih podjetij z drugimi odpirajo problem primerljivosti cele vrste vidikov delovanja podjetij. Eden najpomembnejših problemov primerljivosti so gotovo cilji podjetij. Cilji privatnih podjetij so skoraj brez izjeme merljivi z dobičkom. Privatna podjetja poslujejo predvsem zato, da bi lastniki zagotovila čimvečji dobiček. Dobiček je torej primarni cilj, temu so lahko dodani še drugi.

Cilji podjetij, katerih lastniki ali dominantni upravljalci so delavci, so pogosto drugačni. Delavsko lastniška podjetja pogosto nastajajo zato, da bi delavci obdržali zaposlitev ali da bi vlada skupaj z zaposlenimi zagotovila nova delovna mesta ali pa – kar je pogost primer zlasti v deželah v razvoju – da bi pospešila regionalni razvoj. Skratka, različna podjetja imajo lahko dokaj različne cilje in zato je njihovo učinkovitost upravičeno ocenjevati le s stopnjo doseganja njihovih ciljev. To pa pomeni neprimerljivost rezultatov.

Naslednji razlog je zelo velika raznolikost podjetij glede stopnje participacije. Ta se razlikuje od individualnih posvetovanj, ki so za vodstvo neobvezna, prek skupnih posvetovalnih organov, različnih sistemov soodločanja do končno najvišje stopnje, podjetij, ki so v lasti delavcev in jih upravljajo delavci sami. Toda tudi v podjetjih, katerih lastniki so delavci (zaposleni), so uveljavljeni ra-

zlični sistemi. Od takšnih, ki so podobni nekdanjemu samoupravljanju pri nas, do takšnih, kjer je izraz lastnine predvsem udeležba pri dobičku, medtem ko je operativno vodenje podjetja prepuščeno profesionalnim managerjem. Znani ameriški sociolog R. Likert je v šestdesetih letih izdal dve knjigi, v katerih je povzel rezultate številnih študij, da so bolj participativna podjetja in bolj participativni oddelki v podjetjih bolj uspešni kot podjetja in oddelki, v katerih je participacije manj. Vendar so prav tako številne druge študije dokazale, da so manj uspešna.

Nadalje je za presojo uspešnosti participacije pomembnih vrsta dejavnikov, kot so: lokalno okolje, uporabljena tehnologija, zrelost delavcev, stališča managementa, politika vlade, različni ožji in širši politični dejavniki, itd. Zato je zelo težko povsem utemeljeno dokazovati uspešnost ali neuspešnost participativnih podjetij. Podrobneje bomo o tem govorili pri podjetjih v lasti zaposlenih.

Prednosti participacije

Participacija prinaša različne prednosti na različnih ravneh organizacije, različne z vidika delavcev kot z vidika vodstva.

Z vidika delavcev (zaposlenih) so prednosti predvsem te:

- boljše medsebojne komunikacije in sodelovanje med delavci samimi in delavci ter vodstvom;
- večja vključenost delavcev

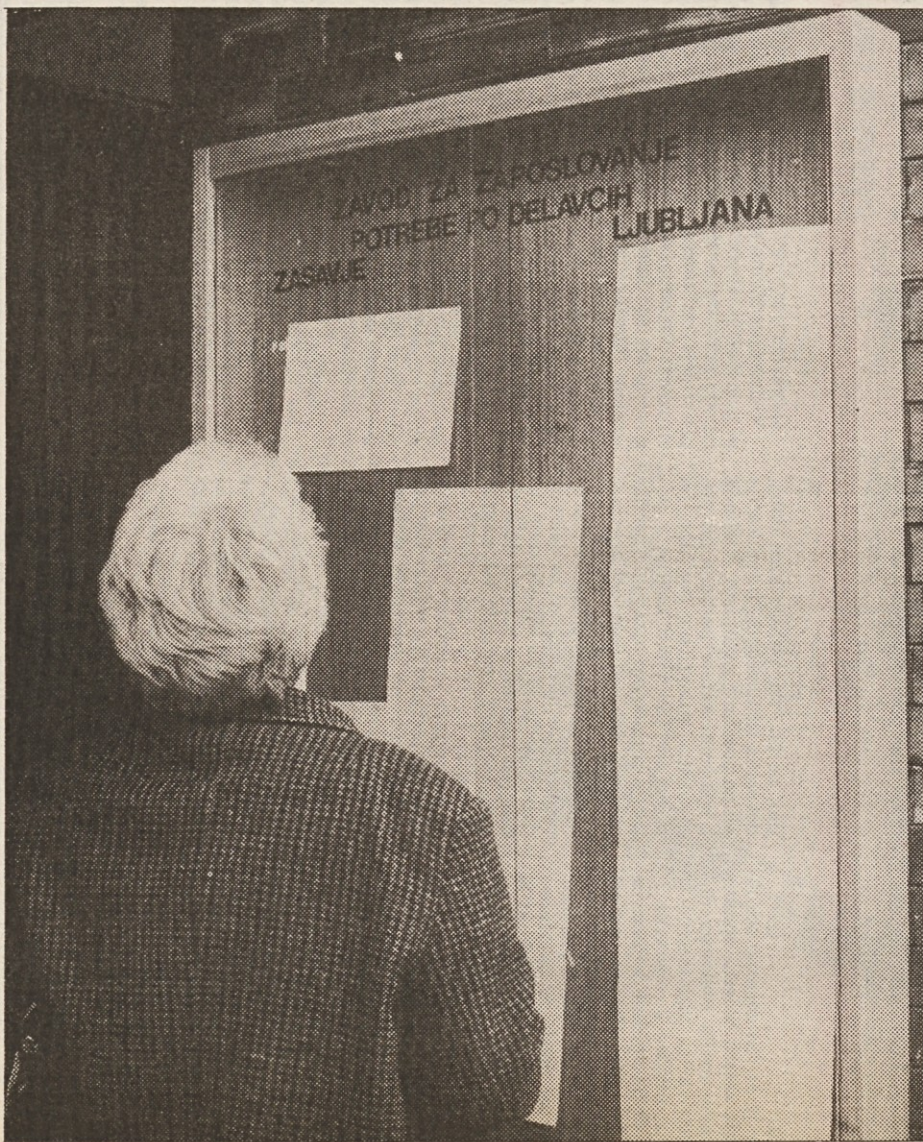
Na razpis javnih del, ki ga je na začetku aprila objavil republiški sekretariat za delo, so iz 18 občin prijavili 106 programov za 1202 osebi. Čeprav je razpis praktično že potekel, programi še prihajajo. »Namen javnih del je blažiti socialne pretrese, ki se pojavljajo ob skokovitem naraščanju brezposelnosti,« je povedal Milan Pavliha, svetovalec glavnega direktorja na republiškem zavodu za zaposlovanje.

Pri programih javnih del iz razpisa, ki naj bi zaživela še letos, ne gre le za fizična, ampak tudi za umska dela. V Mariboru je demno večina programov javnih del namenjena izobraževanju brezposelnih. Gre za javna dela dodatnega pouka za nadarjeno mladino, ki ga bodo nudili brezposelni pedagogi vseh profilov. Gre za urejanje arhivov, za pomoč starejšim občanom na domu. V Domžalah so pripravili zanimiv program urejanja otroških igrišč, v katerega bodo vključeni različni profili delavcev, program pomoči pri učenju ogroženih otrok itd.

Na Gorenjskem bodo urejali smučarske proge na Voglu. Veliko je programov s področja ekologije. Na voljo so predlogi za pogozdovanje in čiščenje gozdov, za obnovo starih gradov in gradnjo lokalnih cest, za varstvo huje in hudo prizadetih otrok itd. Vsi ti ukrepi predstavljajo le omilitev brezposelnosti, osrednja naloga reševanja brezposelnosti pa ostaja v rokah gospodarstva, v takšni razvojni politiki, ki ne bo le puš-

Javna dela za tiste brez dela

V Sloveniji je pripravljenih 106 programov javnih del za 1200 brezposelnih

čala delavcev na cesto, ampak iskala nova dela zanje. « Vse pomembnejša pa bo tudi večja odzivnost posameznika, saj smo bili doslej navajeni, da je država poskrbela za vse,« opozarja Milan Pavliha.

Ta hip imamo v Sloveniji približno 70.000 brezposelnih delavcev, ob koncu leta pa se bo po ocenah ta številka povzpela na 120.000 in to ob predvidenih ukrepih aktivne politike zaposlovanja, sicer bi bilo število brezpo-

selnih še večje. Še mnoga podjetja bodo morala propasti, od 10 do 15 odstotkov zaposlenih bo na cesti. Mnogi brezposelnih bo s seboj prinesla velike socialne pretrese in bo bistveno preoblikovala naš vrednotni in kulturni sistem do tega vprašanja. Kar cele regije se bodo izmenade znašle v položaju, ko ne bo več nobenih zaposlitvenih možnosti tudi za najslabše plačana dela.

»Prepustiti takšne razmere le delovanju trga bi bilo zelo kratkovidno, nespametno in nazadnje tudi nehumano dejanje, ki bi lahko pripeljalo do prave nacionalne katastrofe,« meni Milan Pavliha.

Zato naj bi javna dela kot ena izmed oblik aktivne politike zaposlovanja pomagala blažiti socialne posledice brezposelnosti, ohranjati njihove delovne navade in jih usposabljanje za trajno zaposlitev, spodbujanju k samozaposlovanju na podobnih delih.

Na kratko: javna dela so namenjena brezposelnim, da bi laže preživeli krizo in da bi laže našli zaposlitev. Njihov osnovni cilj ni dobičkonosnost, ampak naj bi ljudem, ki so brez dela, zagotavljala ponovno vključevanje v družbene procese, tako da ne bi bili potisnjeni na rob družbe in životalirali v brezizhodnem položaju. Kajti tisti, ki je dlje časa brezposeln, je prej ali slej na tleh ne le materialno, ampak tudi psihično.

Ravno socialno vključevanje in vzdrževanje delovne sposobnosti s koristnim delom, ki je omejeno

Od temelja do strehe

Piše: Vika Šauta

Novinarji so že seznanili javnost z nekaterimi novostmi osnutka stanovanjskega zakona, zato jih ne bom ponavljala. Predlagatelj je treba priznati, da so upoštevali veliko predlogov iz javne in skupščinske razprave, prav tako pa tudi opozorila zakonodajnih izvedencev. Zato so v osnutku opazne natančnejše formulacije, izpustili so precej balasta, kar bo za nadaljnjo razpravo zelo koristno.

Dobro je, da je kot protiutež stanovanjski zbornici, ki bo združevala lastnike stanovanj, predvi-

nacionalnega stanovanjskega programa, opredelili njegove cilje, predvideli potrebne analize, ocene in študije ter zagotovili tudi sredstva zanje. Študije so že naročene pri uglednih raziskovalnih institucijah, določeni so vodje projektov, med raziskovalci so številna znana imena. Imamo torej upanje, da bomo končno dobili strokovno analizo današnjega stanja in vse druge študije, ki bodo dale utemeljeno podlago za tržno naravnani sistem stanovanjskega gospodarstva. Prva in edina analiza take vrste je bila v Sloveniji izdelana v letih od 1968 do 1970, vendar ni bila nikoli uporabljena. Pustimo ob strani vprašanje, zakaj resorno ministristvo ni angažiralo dovolj strokovnjakov že prej, s čimer bi prihranilo ogromno dragocenega časa, zapravljenega s pripravljanjem novih in novih osnutkov zakona.

Odpiranje novih oken

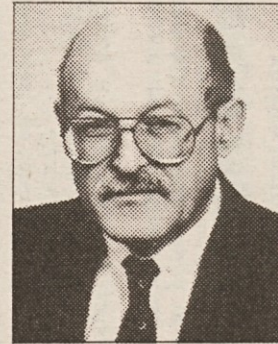
den svet za varstvo pravic najemnikov, ki bo spremijal uresničevanje obveznosti lastnikov. Pomembna bo tudi vloga predvidenega republiškega razvojnega stanovanjskega sklada, ki naj bi z namenskimi sredstvi (torej zunaj republiškega proračuna) jamčil za posojila in beneficirane obrestne mere, hkrati pa tudi izvajanje nacionalnega stanovanjskega programa. Zakonodajalec priporoča občinam, naj podobne sklade ustanovijo tudi za svoje potrebe.

Predlagatelj zdaj priznava, da je treba dolgoročno strategijo razvoja stanovanjskega področja v razmerah tržnega sistema opredeliti v nacionalnem stanovanjskem programu. Pokazalo se je, da takšne strategije ni mogoče izdelati brez vrste nujno potrebnih podatkov, analiz in študij, ki jih lahko izdelajo samo za to usposobljeni. Tudi ni bilo mogoče prezreti podatkov zadnjega statističnega popisa, da imamo v Sloveniji 641.865 gospodinjstev in 889.389 stalno ali začasno naseljenih stanovanj. Gre torej za ugotovljeni presežek več kot 47.000 stanovanj. Da je v Sloveniji zanesljivo že dovolj stanovanj, so že pred leti opozarjali nekateri raziskovalci z izsledki občasnih raziskav - seveda brezuspešno.

Predlagatelji nove zakonodaje so se vsaj zdaj lotili dela temeljito. Za skupščinsko razpravo so osnutku zakona priložili tudi zahtevano zasnovo

Žal pa so predlagatelji osnutka preveč sledili svoji zasnovi hitre privatizacije družbenih stanovanj, v katerega so sicer vključili močne dodatne stimulacije za sedanje imetnike stanovanjske pravice. Očitno ni volje, da bi temeljito preučili upravičenost opozoril, da je treba doseči družbeni konsenz pri spreminjanju in odpravljanju »tipične družbene lastnine, kakršno predstavlja sedanji stanovanjski sklad«. Ni korektno od predlagateljev, da označujejo različne poglede na privatizacijo tega sklada kot »konceptualna razhajanja pač...«, oziroma kot »zadržke ideološke narave«. Prav tako ni prav, da v skupščinskem gradivu odgovarjajo samo na del strokovnih pripomb, druge pa enostavno zamolčijo (n. pr. stališča Svobodnih sindikatov Slovenije, Skupnosti ogroženih stanovalcev Maribor, stranke Sivih panterjev ter javni prispevki posameznih strokovnjakov), ker glede privatizacije stanovanj utemeljujejo drugačne rešitve.

Prav tako so še vedno nedomišljene rešitve v zvezi z upravljanjem stanovanjskih objektov, ki ne upoštevajo nujne kontinuitete sedanjega sistema, ne ponujajo rešitev za sanacijo posledic slabega vzdrževanja in nekvalitetnih gradenj, problem subvencioniranja prenove pa odlagajo na nacionalni stanovanjski program. O tem pa kdaj drugič.

Prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Obratna ambulanta

Zelo pogosto nas delavci in delavke sprašujejo, ali ni ta ali druga bolezen, za katero menijo, da je nastala zaradi dela, prava Poklicna bolezen. Ljudje so prepričani, da je poklicna bolezen tista, zaradi katere zbolijo ljudje nekega poklica pogosteje kot delavci drugega.

Poklicne bolezni točno določijo zakon, ki pravi takole: »Poklicne bolezni so določene bolezni, povzročene z daljšim neposrednim vplivom delovnega procesa in delovnih razmer na določenih delovnih mestih ali delih oziroma dejavnostih, na podlagi katerih ima oboleni lastnost zavarovanca po tem statutu. Seznam poklicnih bolezni z deli, na katerih se te pojavljajo, in pogoji, pod katerimi se štejejo za poklicne bolezni v smislu prvega odstavka tega člena, določimo z zveznim dogovorom.«

Tudi družbeni dogovor ali po zadnji pravni varianti samoupravni sporazum je bil sprejet. Zadnji takšen seznam je bil objavljen v Uradnem listu SFRJ št. 38 dne 22. 7. 1983 in ima naslov Samoupravni sporazum o seznamu poklicnih bolezni. V tem seznamu je naštetih 46 poklicnih bolezni. Opisana so imena poklicnih bolezni, dela, pri katerih nastajajo te bolezni in pogoji, da se taka poklicna bolezen prizna.

Poklicne bolezni

Da lahko bolezen priznamo za poklicno bolezen, morajo biti izpolnjeni tile pogoji:

- delavec mora delati na določenem delovnem mestu, ki je v proizvodnem procesu izpostavljen škodljivim snovem. Kje pa je tako, je predpisano v samoupravnem sporazumu o poklicnih boleznih,

- poleg tega morajo biti izpolnjeni določeni pogoji za priznanje poklicne bolezni, ki so tudi predpisani v samoupravnem sporazumu o poklicnih boleznih - pozitivna klinična slika s pojavi splošne okvare organizma ali življenjsko pomembnih organov oziroma organskih sistemov ter pozitivni laboratorijski izvidi. Ponekod zahteva samoupravni sporazum o poklicnih boleznih tudi posebne preiskave kot na primer avdiometrijo pri priznanju poklicne okvare sluha in to avdiometrijo pred nastopom dela, med boleznijo in tudi meritve ropota na delovnem mestu.

Povejmo praktičen primer, če hočemo priznati azbestozo za poklicno bolezen. Azbestozo lahko priznamo za poklicno bolezen takrat, kadar delavec dela na delovnem mestu, kjer se razvija prah, ki vsebuje azbestna vlakna. Delavec mora imeti pozitivno delovno anamnezo, (to pomeni, da je bil izpostavljen azbestnemu prahu oziroma azbestnim vlaknom), jasen mora biti rentgenski izvid in objektivno dokazane klinično funkcijske motnje.

Za vsako poklicno bolezen je posebej navedeno, pod kakšnimi pogoji lahko katero od teh priznamo za poklicno bolezen.

Pravice delavcev, ki so zboleli zaradi poklicnih bolezni, so večje. Denarno nadomestilo je stodontno, če je delavec na bolniški zaradi poklicne bolezni.

Če ima delavec zaradi poklicne bolezni telesno okvaro, potem invalidnino izplačujejo že od tridesetodstotne telesne okvare naprej in še denarja je več, kot če bi bila telesna okvara zaradi bolezni ali poškodbe zunaj dela.

Tudi pravice iz invalidskega zavarovanja so drugačne. Tako se invalidska pokojnina za invalidnost, ki je posledica poškodbe na delu ali poklicne bolezni, odmeri od pokojninske osnove v enaki višini kot starostna pokojnina za pokojninsko dobo 40 let za zavarovance oziroma 35 let za zavarovanke.

Vendar moramo kljub temu, da je relativno malo poklicnih bolezni, da je relativno malo invalidov zaradi poklicnih bolezni, vedeti tole: poklicne bolezni lahko preprečimo, s skrbnim tehničnim in zdravstvenim varstvom pa jih lahko bistveno zmanjšamo, če ne celo odpravimo.

največ na eno leto, pomaga, da brezposelni prebrodi brezizhodnost, ki se lahko hitro sprevrže v socialno patologijo. Ni odveč priklicati v spomin, kar so že mnoge sociološke študije potrdile, da delo za Slovence zelo veliko pomeni. Kdor je ob to vrednoto, je precej prizadet, ne le materialno, ampak tudi osebnostno.

Pri sodobnih javnih delih, kakršne pozna tudi Zahod, gre za veliko majhnih projektov, v katere je vključenih od 10 do 20 oseb, ki se ukvarjajo z gradbenimi in restavratorskimi deli, socialno-varstvenimi, zdravstvenimi in kulturnimi storitvami. Pri javnih delih je treba delo prilagoditi strokovni izobrazbi in drugim posebnostim brezposelnih.

Ponavadi gre pri tem za ciljne skupine brezposelnih, ki težje najdejo zaposlitev. Pomembno merilo za vključevanje v to delo je čakalna doba: če nekdo najmanj pol leta ni bil vključen v nobeno od oblik aktivne politike zaposlovanja (denimo prekvalifikacije). Tisti, ki sodelujejo v javnih delih, ohranjajo status brezposelne osebe. Če dobijo redno zaposlitev, morajo javno delo zapustiti. Poleg denarnega nadomestila dobijo še dodatek za javna dela, oboje skupaj pa naj bi doseglo 70 odstotkov osebnega dohodka, ki velja za določeno stopnjo zahtevnosti pri posameznih delih.

Organizacija javnih del naj bi se spreminjala, od sodelujočih je pričakovati vedno več samoiniciativnosti, ki lahko prerese v samostojne projekte za samozaposlitev. To se je dozdej zgodilo v Celju, kjer so kot prvi že lani poskusno vpeljali javna dela. V javno delo vzdrževanja otroških vrtec so namreč vključili tudi tri slušno prizadete invalide, ki so zdaj ustanovili samostojno podjetje s takšno dejavnostjo.

3.000 novih delovnih mest

Republiški sekretariat za delo je letos razpisal tudi javni natečaj za odpiranje 1000 novih delovnih mest. Delodajalci, ki zaposlijo brezposelno osebo, dobijo 60 tisoč dinarjev nepovratne pomoči za vsako novo delovno mesto. Javni natečaj je presejal vsa pričakovanja. Kar 771 vlagatelj je napravilo programe za 3280 delovnih mest. Poseben odbor je dozdej odobril 357 vlog za 1090 delovnih mest v znesku 65.400 dinarjev, tako da pridejo trije nanovo zaposleni na enega vlagatelja. Kljub temu, da je bilo prvotno načrtovanih tisoč delovnih mest, načrtujejo zdaj, da bodo pomagali sofinancirati vseh 3.000 delovnih mest. Mnogi vlagatelji imajo perspektive programe in načrtujejo ob koncu leta nove zaposlitve. Na sekretariatu nameravajo jeseni natečaj ponoviti.

JESENSKI LISTI

Piše: Lučka Bóhm

Denarna nadomestila

po končanem postopku. Zaradi sprememb predpisov o delovnih razmerjih in s tem tudi o osebnih dohodkih ta formula vse manj zdrži. Pa tudi stečajni in likvidacijski odpravljajo delovna mesta, na katerih so invalidi delali pred invalidizacijo. Potrebno je bilo najti način za odmero nadomestil, na katerega vse te spremembe ne morejo vplivati.

Ocenjeno je bilo, da bo najprimerneje izbrati za takšno stalnico pokojninsko osnovo, ki jo je delovni invalid dosegal v trenutku invalidizacije. Pokojninska osnova pa je revalorizirano najugodnejše 10-letno povprečje osebnih dohodkov delavca. To je boljše za invalida v primeru, da je delavec pred invalidizacijo dalj časa bolehal in zato dosegal slabši osebni dohodek. Po drugi strani pa upokojenci vedo povedati, da je pokojninska osnova navadno nižja od zadnje plače, saj 10-letno povprečje zajema tudi obdobja slabih plač. Pa vendar se to delovnim invalidom ne bo poznalo, saj jim bo pokojninski zavod priznal kot nadomestilo za polno razliko med pokojninsko osnovo in osebnim dohodkom, ki ga glede na individualno pogodbo o sklenitvi delovnega razmerja dosegajo na drugem ustreznem delu.

Manj jim bo všeč, da se njihovo nadomestilo med letom ne bo usklajevalo tako kot osebni dohodek v matičnem podjetju, ampak tako kot pokojnine. Te pa se od začetka leta 1991 naprej ne usklajujejo več tako kot včasih. Nadomestila bodo zato velikokrat zastajala za osebnim dohodkom.

Novi način odmere ne bo prizadel invalidov II. kategorije, ki delajo krajši delovni čas, če bo slovenska skupščina sprejela ponujeno osnovno besedilo člena. Če pa bo sprejeta varianta, pa bo njihovo nadomestilo v bistvu delno invalidska pokojnina.

Pomanjkljivost osnutka zakona je, da niso bile opravljene analize, kaj predlagane spremembe pomenijo za socialno varnost invalidov. To bodo sindikati prav gotovo zahtevali. Po drugi strani pa je gotovo tudi res, da bo marsikateri delovni invalid, ki se mu doslej ni zdelo vredno usposobiti se za zahtevnejše delo, odslej razmišljal drugače.

V Sloveniji se pač življenje vrta tako, da vsi osnutki zakonov (pokojninski, zdravstveni...) kažejo, da bo vlada krčila pravice, s katerimi si prebivalstvo zagotavlja socialno varnost. Vsakdo se bo moral znajti sam!

Osnutek novega Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju prinaša novosti pri odmeri denarnih nadomestil zaradi manjšega osebnega dohodka kot posledice invalidnosti.

Doslej so se denarna nadomestila praviloma odmerjala kot razlika med osebnim dohodkom, ki ga je delovni invalid dosegal na delovnem mestu v času invalidizacije, in osebnim dohodkom na delovnem mestu, na katerega je bil razporejen

Zdravje po meri žepov

Obvezno in prostovoljno zdravstveno zavarovanje – Pacienti bodo plačevali ceno zdravstvenih storitev od 5 do 50 odstotno

»Zdravstvena izkaznica je bila dozdej pri nas kot nekakšna bianco menica ali pa nikoli izpolnjen ček: v nedogled si lahko nanj pisal, kar si hotel. S tem je zdaj konec. Vendar pa se bodo vse tiste pravice, ki jih človek najbolj nujno potrebuje, še naprej ohranile na sedanji ravni.«

Tako je dr. Tone Košir, namestnik republiške sekretarke za zdravstvo in socialno varstvo Katje Bohove, v pogovoru za naš časnik orisal novo zdravstveno zakonodajo, ki bo začela veljati predvidoma čez poldrugo leto, to je na novo leto 1993.

Zavarovalništvo v zdravstvu

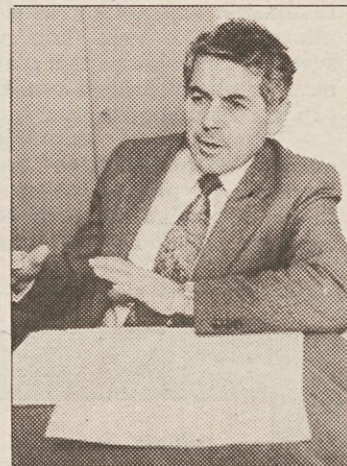
Ena izmed osrednjih novosti na tem področju je zavarovalniški sistem. »Zavarovalništvo naj bi pokrilo kurativno varstvo, medtem ko bodo za preventivno varstvo sredstva še naprej zagotovljena iz republiškega proračuna. Tu je mišljeno preventivno varstvo v okviru nacionalnega programa, ki se mora nujno odvijati, ne glede na gospodarske razmere. Gre za načrtovano, usklajeno in sistematično izvajanje zdravstvene vzgoje, vključno z založniško dejavnostjo, s poučevanjem in spremljanjem zdravstvenega stanja prebivalstva, skratka za uresničevanje vseh programov republiškega pomena za krepitev zdravja.«

V našem zdravstvu se ponovno uvaja zavarovalništvo. Zakon predvideva obvezno in prostovoljno zavarovanje. Oblikuje se zdravstvena zavarovalnica, ki bo organizirana podobno, kot je zdaj pokojninsko zavarovanje, to je z enotami in izpostavami. Ta zavarovalnica bo s prispevnostjo zbirala sredstva za vse prebivalce. Za vse tiste, ki nimajo sredstev za preživljanje, pa bo moral prispevati proračun.

»Nikogar naj ne bi bilo, ki ustvarja, pa ne bi prispeval v zavarovalniški sklad, vključno s kmeti. Prav tako naj ne bi bilo niti upokojencev, ki ne bi prispevali,« pravi dr. Košir. Po novem torej načrtujejo, da bodo v ob-

vezno zavarovanje prispevali tudi upokojenci, pa čeprav majhen delež. Prispevali bodo dejansko vsi državljani.

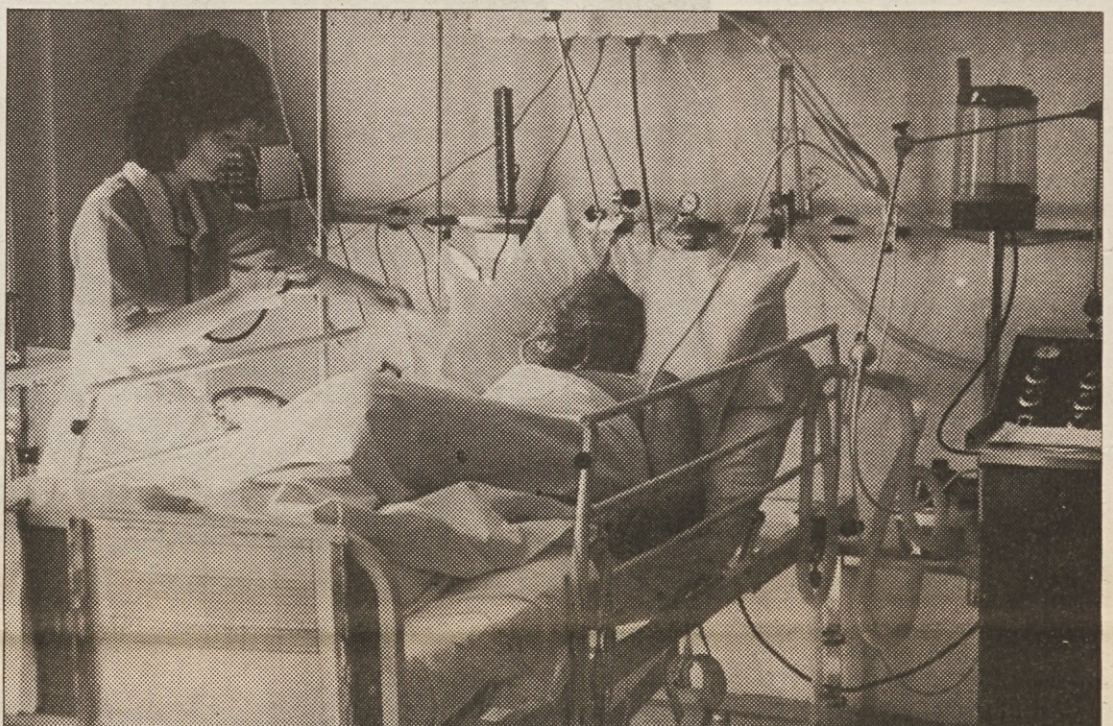
Zakon določa pravice iz obveznega zavarovanja. Navedene so vse storitve, začeni s tistimi, ki naj bi bile pokrite stoddotno iz obveznega zavarovanja, do tistih, ki naj bi bile pokrite le 50-odstotno. Na ta način bi se znebili tudi plačevanja participacije, ki zdaj ni popularna niti pri zdravnikih niti pri bolnikih. Razliko v ceni storitev bo zavarovavec prispeval sam ali pa se bo zanjo še dodatno zavaroval.

Dr. Tone Košir

validi in civilni invalidi vojne. Plačevati tudi ne bo treba invalidom, ki potrebujejo pomoč druge osebe za opravljanje večine življenjskih funkcij ali pa imajo najmanj 80-odstotno telesno okvaro. Oproščeni pa bodo tudi prejemniki pomoči kot edinega vira preživljanja in drugi socialno ogroženi ljudje, katerih dohodek na družinskega člana ne presega 80 odstotkov zajamčenega osebnega dohodka. Brezposelni niso posebej omenjeni. Za rakave bolnike zdravstveno varstvo ni več zastoj.

»Preplah med ljudmi je odveč,« pravi dr. Košir. »Drži pa, da določene kategorije prebivalstva v zakonu niso nikjer omejene. Niso naštetih borci, zato pa so invalidi, socialno ogroženi. Nihče ni nave-

Kaj vse bo zastoj

Z obveznim zdravstvenim zavarovanjem so v celoti plačane zdravstvene storitve za preventivno zdravstveno varstvo otrok, šolske mladine, študentov, preventivni ginekološki pregledi žensk in nosečnic, pa tudi moških od 35 let naprej, ki doslej praktično niso imeli nobene zaščite, razen morda pri delu, če je bilo zdravju škodljivo. vse to bo torej zastoj, seveda po določenem programu oziroma po normativih in standardih (ginekološki pregledi denimo enkrat letno). Ničesar ne bodo plačali tudi duševni bolniki, ki so nevarni za okolje, prav tako ne bo treba nič plačati pri poklicnih boleznih in poškodbah pri delu. Zastoj bo tudi nujna medicinska pomoč, ko bo šlo za življenje (denimo v primeru prometne nesreče), pa patronaža in podobno.

Pet odstotkov vrednosti bodo pacienti plačevali za zelo drage storitve. Gre za tiste storitve, ki jih ni mogoče plačevati iz svojega žepa, kot so presaditve organov, zdravljenje v tujini, dializa, intenzivna terapija. Kot je povedal dr. Košir, bi po sedanjih cenah tako stala bolnika presaditev ledvice 500 dinarjev, operacija na srcu (koronarni by pass) pa 800 dinarjev. Intenzivna terapija na dan pride ta hip 287 dinarjev. Če računamo, da je za koronarno operacijo treba ležati v bolnišnici petnajst dni, nanese vse skupaj kar lepo vsoto, vendar pa se je za takšen primer mogoče dodatno zavarovati, tako da bo ta znesek pokrila zavarovalnica – ali pa bo pacient pokrtil razliko naravnost iz svojega žepa.

Potem so tu standardne, običajne zdravstvene storitve. Te bo pacient 15-odstotno plačal sam. Toliko naj bi tudi predstavljala cena za zdravljenje s pozitivnega seznama: 85 odstotkov cene zdravljenja s pozitivnega seznama nosi zdravstvena zavarovalnica, 15 odstotkov pa zasebnik sam ali njegova zavarovalnica, pri kateri se je še dodatno zavaroval za ta drugi del plačevanja. Večina osnovnega zdravstva sodi v kategorijo 25-odstotnega plačevanja cene storitev (preostalih 75 odstotkov gre v obvezno zavarovanje), 40 odstotkov cene bo treba

plačevati pri nujnih reševalnih prevozih, 50-odstotno pa bo plačevanje za zdravljenje v vmesnega seznama in za zoboprotetično zdravljenje pri odraslih.

Zdravstvene storitve pa imajo v celoti zastoj otroci, učenci in študenti pa ženske v zvezi z nosečnostjo in porodom ter svetovanjem in kontracepcijo, vojaški in-

den samo zaradi svoje diagnoze. Na diagnozo se več ne oziramo, ampak le na socialni položaj.«

Na dlani je torej, da se tudi zdravstvo vse bolj spreminja v ekonomsko kategorijo in da bo poslej naše zdravje po meri naših žepov.

Marija Frančeskin
Slika: Sašo Bernardi

Šivilja in inovator na cesti

Druga stran podatkov o nezaposlenosti so ljudje. Za številko 70.000 nezaposlenih so človeške usode. So delavke, ki so izgubile službo, ko so bile na porodniškem dopustu. Službo so izgubili tudi invalidi in takšni, ki imajo tri nepreskrbljene otroke, v nekaterih družinah sta brezposelna obo, so tudi bolniki in taki, ki na svojem področju predstavljajo »kapaciteto«. Kaj se dogaja s temi ljudmi? Kaj se skriva za podporo, ki jo prejema? Kako doživljajo stiske in privošljivost nekaterih, ki še imajo to srečo, da delajo?

Kot je rekla Borka Mladenović, nekdanja Liletova delavka v šivalnici, nikomur ne želi, da bi se mu dogajalo to, kar so doživljali Liletovi delavci. Stara je 34 let in ima tri otroke stare od pet do dvanajst let. Mož dela pri Gradisu in zasluži 3500 din na mesec.

Od Zavoda za zaposlovanje prejema 4450 din. Nezaposlena je eno leto. V tem času se je oglašila na vsak oglas, ki je ponujal delo. Delala je kot čistilka, pletilja, likala in prala je. Nič ni premalo vredno. Želi si samo, da je ne bi obravnavali nižje kot človeka.

Zaposlitve niso izgubili le delavci z nizko stopnjo izobrazbe. Bruno Popopat, ustanovitelj Društva inovatorjev Marlesa, predsednik Odbora za inovacijsko dejavnost Maribora okrog pet let in devet let predsednik republiške komisije za inovacijsko dejavnost gozdarstva in lesarstva Slovenije, je tudi izgubil službo.

Star je petdeset let in pravi, da ne ve, zakaj so odpustili ravno njega. Voditelja inovacijske službe, za katero meni, da je osnovni del vsakega podjetja. Inovativnost ne bi smela nikoli propasti, zato tudi inovatorji ne bi smeli.

Ko je še bil zaposlen v Marlesu, mu je generalni direktor Ludvik Sedonja naročil projekt Marlesa kot inovacijskega podjetja Evrope '92. Projekt je naredil in ga predstavil dr. Muleju iz Mariborske Tehniške fakultete in mag. Gabrielčiču iz Pionirja v Novem mestu.

Kot sestavni del sanacijskih programov Marlesa se vodilna struktura ni mogla vključiti v projekt, nekateri so odšli, zaradi drugih se je moral potem umakniti tudi Bruno.

Večkrat je brezplačno priskrbel razstavni prostor Marlesu, tako v tujini kot pri nas. Zdj ga tolaži edino misel, da lahko dvakrat na teden uči na Srednji šoli za lesarstvo v Mariboru. S podporo 5400 din bi drugače težko shajal, saj njegova žena dela tudi v Marlesu, kjer so plače zelo nizke.

Na zaposlitev drugod skorajda ne upa več. Podpora bo prejemal še leto dni, nato bo vsega konec. Zanima ga, če se kdo v Mariboru zaveda, kaj se bo začelo dogajati čez leto, ko ljudje ne bodo prejimali niti podpore več. Ali bo rešitev res kriminal?

Natalija Cvikel

Priročnik za sindikalne zaupnike in strokovne službe podjetij

Kako uveljaviti splošno kolektivno pogodbo v praksi

Vsebina:

Gregor Miklič: Uveljavljanje normativnega dela splošne kolektivne pogodbe – delovnopравни del

Brane Mišič: Delitveni del normativnega dela splošne kolektivne pogodbe

Mag. Janez Zeni: Podjetniško zasnovan sistem delitve osebnih dohodkov (na osnovi splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo)

Dr. Stane Uhan: Uveljavljanje tarifnega dela kolektivnih pogodb

Priloga: Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo

Cena 170 din

Naročila pošljite na naslov ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon: 321-255, 310-033

1. račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu; 2. knjigo(e) pošljite po povzetju

Opomba: Posameznikom pošiljamo naročene knjige po povzetju

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnosti, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

_____ izvodov priročnika KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO

V PRAKSI po ceni 170 din. Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Naročeno dne: _____ Račun bomo plačali v zakonitem roku.

Priime in ime podpisnika: _____

Žig

Podpis naročnika

Sprehod, ki mu zlepa ni para

Najvišje priznanje za ohranjanje naravne dediščine. Komercializacija Arboretuma ne pride v poštev, če ne bo to nujno potrebno.

Vrhovi Kamniških planin se belijo v jutranjem soncu, ko jo z inženirjem Alešem Ocepkom ubirava po poteh Arboretuma in se pogovarjava o tem, koliko znamo ljudje ceniti in spoštovati kulturno in naravno dediščino slovenskega naroda: arboretum v Volčjem Potoku, namreč.

Tako mikavnih in zanimivih peš poti, ob katerih se lahko duša in oko naslajata kar nekaj ur skupaj, ne premoremo nikjer v Jugoslaviji. Zato tudi lani nihče ni bil presenečen, ko je prejel maloštevilni kolektiv Arboretuma zvezno nagrado Oslobođenja za velik prispevek pri ohranjanju, varovanju in promociji naravne dediščine. V dokaj močni konkurenci z Narodnim parkom Kornati, Nacionalnim parkom Biogradska gora in pragozdskim rezervatom Peručica je dobil Arboretum Volčji Potok najboljšo skupno oceno.

Ali se Slovenci sploh zavedamo, kaj premoremo? Znamo ceniti ta svoj park, ki je brez slehernega pretiravanja enkratno po svojem kulturnem izročilu in strokovnih vrednotah ter se brez sleherne zadrege lahko meri s podobnimi institucijami po svetu?

»Odgovor na to vprašanje nikakor ne more biti kratek in jedernat,« pravi Aleš Ocep, direktor prelepega arboretuma. »Ko takole hodim med zelenjem, potoki, jezerci, lokvanji in cvetličnimi nasadi ter ocenjujem opravljeno delo, obnem pa premišlujem o vsem tistem, kar bo potrebno še postoriti, me nemalokrat popade sveta jeza. Pogledajte in se s svojimi očmi prepričajte, kaj vse si dovolijo nekateri obiskovalci. Smetijo nam park, lomijo vejevje, trgajo cvetove in iz zemlje ruvajo tisto, kar je namenjeno le očem in občudovanju. Ja, kdo ve, koliko paznikov bi potrebovali, da bi obvarovali vse tisto, kar poganja na teh devdesetih hektarjih? Pa ne da bi posploševal in metal vse obiskovalce v en koš. Nikakor ne. Večina ljudi, ki obiše naš park, je seveda v redu. Nekateri pa nam vendarle povzročajo hud glavobol, saj nam delajo neprecenljivo škodo. Nam in seveda množicam obiskovalcev našega parka...«

Množicam?

»Seveda, množicam. Ko je vreme prijazno, ko ne potrebuje moči dežnika ne puhovke, obiše naš vrt prenesetljivo veliko ljudi. Tudi ti soč in več. Pa ni tako pomembno, kateri letni čas je, saj ni moč trditi, kdaj so sprehodi po parku najbolj mikavni. Za nekatere sedaj, ko je vse v cvetju, za druge spet v drugi polovici leta, ko se narava preobleče in si nadene jenske barve. K velikemu zanimanju za park prispeva nekaj tudi srečna lega. Za večino Slovencev je arboretum dokaj pri roki. Le nekaj kilometrov je do Kamnika, približno enako do Domžal, kakih dvajset do Ljubljane...«

Igrišča za golf zdaj ne bo

Zgodovina tega znamenitega parka sega tja v srednji vek, ko je na Volčjem hribu zrasla graščina. Skozi stoletja je posestvo prehajalo od družine do družine, ko ga je kupil Ferdinand Souvan. Po njegovi smrti leta 1949 je park postal posestvo gradbenega podjetja Gradis, že naslednje leto pa je Zavod za spomeniško varstvo LRS park z zakonom zavaroval kot pomembno kulturno in naravno dediščino sloven-

skega naroda. Zato pač, ker je tu moč videti toliko različnih rastlinskih vrst, toliko različnih dreves z vseh koncev sveta, kot malokje na tem planetu in nikjer drugod v naši ožji in širši domovini.

– Ustanova, ki združuje znanstveno-raziskovalno dejavnost s proizvodno-prodajno in poučno-rekreacijsko funkcijo verjetno ne ustvarja

dovolj dohodka za preživetje?« pobaram direktorja Ocepka, ki se med potjo nenehno požrtvovalno sklanja in pobira »spominke« obiskovalcev.

»Poglejte te preproge tulipanov. Še malo, pa bodo odcveteli. Seveda si ne moremo privoščiti, da bi se potem to zelenje sušilo in kazilo naše nasade. Tako moramo vse po-

spraviti in potem, ko pride čas, spet vse na novo. Za prihodnje leto smo iz tujine že naročili 150.000 tulipanovih čebulic. Ja, denarja gre zelo veliko, naši dohodki pa, razumljivo, zaostajajo za izdatki. Saj ni nič čudnega. Tako je v teh primerih povsod po svetu. Arboretum zato ne more biti profitno podjetje. To pomeni, da mora družba, ki se

ponaša s takšno kulturno in naravno dediščino, za njeno vzdrževanje tudi nekaj dati...«

– Pred časom ste razmišljali, da bi napravili igrišče za golf in po tej poti dobili denar za vzdrževanje parka. So te zamisli še aktualne?

»O golfu smo precej resno razmišljali, saj bi potrebno igrišče predstavljalo za naš prostor najmanjši poseg, hkrati pa ne bi oviralo drugih dveh delov parka; eden je namenjen proizvodno-prodajnim funkcijam, drugi pa razstavno-parkovnim. Z igriščem za golf bi obogatili športnoturistično ponudbo občin Kamnika in Domžale kot tudi Ljubljane. Poleg tega bi izko-

ristili le površine, ki jih vrsto let ni nihče uporabljal v rekreativne namene. Pa še to: igrišče bi bilo moč zelo hitro spet vrniti parku, če bi bili interesi drugačni...«

– Boste zavihali rokave?

»Kaže, da v tem pogledu ne bo potrebno. Vlada ima kar veliko razumevanja za kulturno dediščino in kaže pripravljenost za sodelovanje in seveda konkretno pomoč. Na vse skupaj moramo torej gledati s precej drugačnega zornega kota kot pred leti. Zdi se, da se nam obeta nekoliko svetlejša prihodnost in da bomo lahko posvetili svoje moči vitalnim vprašanjem našega parka, njegovemu vzdrževanju in obnavljanju. Torej o golfu trenutno bolj malo premišlujemo...«

Veliko mladih obiskovalcev

– Načrti?

»Precej jih je, vendar večina, kot pravimo, še precej v zraku. Naša osnovna želja je, da bi bil park čim lepši in da bi čimbolj ugodili željam naših obiskovalcev. Zato si prizadevamo za obogatitev ponudbe in tudi za čimvišjo kakovost vsega, kar nudimo. V središču parka bomo letos odprli stalno galerijo živalskih plastik Janeza Boljke. Spet bomo poskrbeli za koncert filharmnikov na prostem, obnovili bomo številne nasade in sčasoma poskrbeli za dodatne rekreacijske površine. Pa še marsikaj imamo v načrtu. Če bomo le naleteli na razumevanje in potrebno pomoč, bomo še veliko spravili skupaj...«

– Kdo so vaši najbolj pogosti obiskovalci?

»Zanimivo je, da so to predvsem mlade družine. Seveda tudi drugi, vendar je otrok v spremstvu staršev zelo veliko. Tega smo veseli, saj ni vseeno, kdaj in kako se začnejo mladi seznanjati z našo kulturno in naravno dediščino.«

Andrej Ulaga

Prihaja za mrzlo pomladjo dolgo vroče poletje?

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Letos lepo vreme ne vzdrži dolgo

Kako vam je bila vseh prva polovica tedna? Ni bilo slabo, kajne? Zrak je bil tako suh in v višinah dovolj topel, da kakšne prave oblačnosti sploh ni bilo. V torek je oslabljena fronta prešla srednjo Evropo, pri nas se je pojavilo le nekaj koprenaste oblačnosti, ki je sicer značilna za dotok toplejšega zraka v višinah. Pojavlja pa se tudi pred frontami (npr. znane »ovčice«). Ti oblaki, ki so za sonce prosojni, nastajajo na višinah od pet do šest kilometrov naprej. Tam je že tako mrzlo, da so sestavljeni iz drobnih ledenih kristalčkov. Včasih imajo obliko kosmov, bolj ali manj gostih, včasih so v obliki drobnih, okroglih kepic, včasih pa je to kar nepretrgana koprena, ki prekriva del neba ali pa kar ves nebesni svod. Daje mu magičen videz. Sonce je skozi tako kopreno cirrostratus bolj ali manj vidno. To najlažje preverimo s tem, ali se naša senca na tleh še vidi. Ko se oblak že tako zgosti, da senca ni več, ne gre več za cirrostratus, ampak je, z dotokom vlažnega zraka, nastal že oblak druge vrste. Na cirrostratusu je pogost optični pojav halo. To je bel kolo-bar, ki nastane okoli sonca, ali pa, ponoči, tudi okoli lune. Skratka, to so oblaki, iz katerih ne morejo nastati padavine, ker imajo v sebi premalo vode, so previsoko. Lahko bi jim rekli tudi prijazni oblaki, čeprav včasih napovedujejo slabo vreme. Njihova prisotnost ponavadi sploh ne moti vtisa o jasnem vremenu.

Ampak letos lepo vreme očitno ne zdrži dolgo. Pomemben datum je pred nami. Dan mladosti. Ljudska modrost pravi, »če se 25. 5. sonca zahoče, bo poletje suho in vroče.« Obstaja tudi druga verzija izreka, »kakršno je vreme 25. 5., tako bo tudi julija.« Tale, druga različica, upošteva tudi slabo vreme.

Po petkovi ohladitvi bo tudi v soboto in nedeljo spremenljivo vreme. Predvsem popoldne bodo še krajevne plove ali pa tudi kakšna nevihta. Temperature ne bodo dosegle 20 stopinj. Po vsem tem se nam letos ne obeta vroč in suh julij. Počakajmo!

OB 50-LETNICI OF IN VSTAJE SLOVENSKEGA NARODA

6.

Piše:
Vinko
Blatnik

1941 – 1991:

OF ni nastala na dan ustanovitve: treba jo je bilo šele organizirati. Pri tem niso veliko pomagale izkušnje predvojnih protifašistov, ki so sodelovali v legalnih in pollegalnih bojih proti tedanjemu režimu. Šlo je za mnogo težjo nalogo. Organizirati je bilo treba povsem ilegalne organizacije, in to v razmerah okupacije, ki je razdelila Slovenijo med tri okupatorje in na pet, pravzaprav šest delov, ker so okupatorji vztrajali tudi pri stari jugoslovansko-avstrijski in stari jugoslovansko-italijanski meji ter ločevali celo Štajersko in Gorenjsko. In kdo drug jo je lahko organiziral kot tisti, ki je imel voljo in program upora: KPS! Posebej kaže opozoriti na pomen konference Delavske enotnosti, ki jo je KPS sklicala nekaj dni po ustanovnem sestanku Osvobodilne fronte. Na tej konferenci so poleg predstavnikov CK KPS sodelovali krščanski socialisti iz Jugoslovanske strokovne zveze in predstavniki organizacij amsterdamske smeri. Ta konferenca pomeni tudi formalno doseženo enotnost sindikalnih organizacij. Tem so se, po napadu na Sovjetsko zvezo, pridružili kot politična struja še predstavniki socialistov. Delavci so bili torej v odločitvi za vstajo enotni, kar je odločilno vplivalo na kasnejše dogodke. Prve organizacije Osvobodilne fronte v Ljubljani so bile ustanovljene po tovarnah, podjetjih, na univerzi ter po ustanovah in uradih. Mnoge so vodili delavci. Oglejmo si poimenski sestav prvih rajonskih odborov OF v Ljubljani za Center, Šiško, Bežigrad, Moste, Vič, Polje in železnico. To delo so vodili nameščena Zdenka Kidrič, delavec Jože Sluga, delavec Ivan Osenjak, nameščenec Maks Nahlik, delavec Jože Kopitar, delavec Tone Šušteršič, delavec Polde Maček in

drugi. Kasneje, ko so bili ustanovljeni še novi rajonski odbori OF za Bežigrad, Trnovo, Barje-Rudnik, pa so njihovo delo vodili študentka Vida Tomšič, študent Dušan Bravničar, delavec Rudi Ganžiti, nameščenec Milan Škerlavaj, delavka Angelca Ocep, delavka Pepca Kardelj, delavec Jože Borse, učitelj Franc Kimovec, študent Ivan Bratko, študent Milan Česnik, delavec Matija Škraba, delavec Jože Porenta in drugi. Na univerzi je delo vodila Mira Tomšič, med mladino pa delavec Darko Marušič, študent Dušan Drolc in drugi. Že takoj po ustanovitvi OF so se partijske organizacije zlasti prizadevale, da bi Osvobodilna fronta ne ostala v okviru, ki bi vključeval samo protifašistične borce; prizadevale so se združiti vse patriotske sile, ki so bile pripravljene upreti se okupatorju za obrambo interesov slovenskega naroda in slovenskega ljudstva. Zoževanje Osvobodilne fronte izključno na »levičarske« sile bi bila v tedanjih razmerah huda vsebinska napaka, ki bi slabila odporno moč slovenskega naroda in omogočala izdajalskim buržoaznim voditeljem spodkopavanje enotnosti osvobodilnega gibanja.

KPS je torej skupaj z drugimi ustanovnimi skupinami v OF povabila vse Slovence ne glede na njihovo svetovnonazorsko ali versko prepričanje.

»Ni vrnitve na staro!«

Vodstvo Osvobodilne fronte je sodilo, da ima narodnosvobodilni boj proti okupatorjem tudi revolucionarni pomen. Narodnosvobodilni boj naj bi namreč pripeljal tudi do korenitejših socialne preobrazbe slovenske družbe. Tega namena takrat nista skrivali

niti KPS niti OF, saj je celo krščanskosocialistična skupina imela svoje glasilce: Slovenska revolucija. Zgodovinski viri pričajo, da so v vodstvu od navajanja načelnih izrazov »narodna in socialna osvoboditev« in »narodna revolucija« kmalu prešli na obravnavo teh izrazov. Iz Kocbekovih in Kidričevih podatkov iz tistega časa lahko izvemo, da so si pod omejenimi izrazi zamišljali »dosledno demokratično revolucijo« ali konkretnije »osvoboditev, združitve in samoodlobo slovenskega naroda«, demokratične svobodilne slovenskega ljudstva, »nekateri ekonomske« posege. Zlasti glede slednjih je bilo – kot kaže – takrat in tudi pozneje še najmanj jasnega, še posebej za vojni čas. Geslo »ni vrnitve na staro« so glede povojne socialne preobrazbe družbe imela (uporabljala) takrat skoraj vsa levičarska in sredinska odporniška gibanja v Evropi. Že zategadelj je bilo programsko geslo »o socialni osvoboditvi« ali »narodni revoluciji« sprejemljivo za vse skupine v Osvobodilni fronti. Iz zgodovinskih virov tudi izvemo, da je imelo vodstvo KPS že v narodnosvobodilnem boju tudi zamisel o t.i. drugi etapi revolucije, ki naj bi še bolj korenito preobrazila slovensko družbo, vendar ni navajalo konkretnih ukrepov. Zato še vedno ni razrešeno vprašanje, ali so voditelji KPS, zlasti Edvard Kardelj in Boris Kidrič, že takrat predvidevali ukrepe na gospodarskem in socialnem področju, ki so jih uvedli po vojni.

Nedvomno je šlo v precejšnjem številu udeležencev odporniškega gibanja – poleg osvoboditve Slovenije – tudi za avtentično in legitimno, čeprav večinoma politično nejasno izraženo težnjo po družbenih spremembah, ki naj bi po osvoboditvi socialno ogroženim in

KADUNC MED USTANOVITELJI FINMEDIE

Ponovno dokazujemo, da za špekulante še nikoli ni bilo lepših časov, kot so danes

Stvari se odvijajo z bliskovito naglico. Igor Triller je najprej zažugal delavcem Elana (mogoče upravičeno), da bo stečajna ekipa odšla, če bodo stakali. Takoj zatem pa je »članek o sumljivi vlogi nekaterih članov Elanove stečajne ekipe (Triller, Benedikova, nekdanji član Perčič) pri delniški družbi Finmedia označil (docela nelogično) za diskreditiranje ekipe.« Nelogično je namreč to, da je Triller zgolj zaradi diskreditiranja izstopil, kot je dejal, iz upravnega odbora DZS, odstopil svoje delnice v Finmedi ter odstopil od ustanoviteljstva Finmedie. Enako je storila tudi Katarina Benedikova. Gospod Franci Perčič pa Trillerja, nekdanjega člana Elanove stečajne ekipe očitno ne zadeva več. Vsaj v tej zvezi ne.

Očitno je, da so se glavni akterji te igre odločili odigrati prefinjen maneuver, katerega glavna poanta je ta, da bi se vsa stvar umirila in v javnosti potihnila. Natanko tako je razumeti tudi novi članek v Delu, ki ga je podpisala ista avtorica kot prejšnjega. Članek z naslovom »Recept za slovenske privatizacije?« zveni domala kot opravičevanje za prvega, profesionalno pa je Delo z njim pokrilo še »drugo plat medalje«. In ta druga plat naj bi bila celo recept za slovenske privatizacije. Marija, usmili se nas!

Delo, ki je vso stvar začelo, je tako opravilo v Finmedio in verjetno tudi s famozno dokapitalizacijo podjetja Dom-Exim. Zdaj je bilo treba utišati še DE. Uporabili so kla-

sično formulo. Našega glavnega urednika je klical gospod Franci Perčič. Ukaz glavnega je bil jasen: takoj poklič Perčiča, ki bi rad govoril s teboj. Rečeno, storjeno.

»Gospod Perčič, tukaj Ivo Kuljaj z DE. Menda bi radi govorili z menoj?«

Perčič (vzvišeno): »Ne, le...«

»Zdaj se odločite, ali bi radi govorili z mano ali ne?«

»Ne, le to bi vam rad povedal...«

»Da, ali ne!«

Perčič spusti slušalko.

Končali smo torej po kratkem postopku. Vsaj za zdaj! So bili namreč pred gospodom Perčičem, ki ga niti ne poznam, kakšni drugačni mački, ki so za utišanje novinarjev poznali mnogo bolj rafinirane in »prijaznejše« metode, pa so se vsaj pri podpisnem lahko pod nosom obrisali. Torej se bo hočeš nočeš s tem moral sprijazniti tudi gospod Perčič.

Zahvaljujoč temu DE tudi v primeru Finmedie in »dokapitalizacije« podjetja Dom-Exim ni in ne bo utihnil. Bralci takšno njegovo stališče očitno znajo ceniti. Potem ko se na naše pisanje nista odzvala poklicana kontrolorja dr. Marko Simoneti in Uroš Korže, čeprav smo jih za to pozvali in bi bilo njuno mnenje še kako dobrodošlo, se nam je javil sicer anonimni, toda očitno zelo dobro obveš-

čen bralec. Na naše logično vprašanje: kaj je Triller ponudil Kaduncu, direktorju Nove banke, za 10 milijonov dinarjev kredita, s katerim je Finmedia dokapitalizirala Dom-Exim, nam je ponudil logičen in dokumentiran odgovor, katerega faksimile objavljamo. Zraven pa je pripisal: Mogoče je to odgovor na vprašanje: **KAJ JE TRILLER PONUDIL KADUNCU?**

Iz priloženega dokumenta oziroma pogodbe o ustanovitvi delniške družbe Finmedia je namreč razvidno, da je med ustanovitelji Finmedie tudi Igor Kadunc. Šele zdaj je jasna vsa araganca, s katero so na očitke Domovega finančnega direktorja Miroslava Brečka, kako je dokapitalizacija podjetja Dom-Exim primer, kako lahko posamezniki z dobrimi bančnimi zvezami brez svojega denarja pocieni kupijo družbeno podjetje, odgovarjali ustanovitelji Finmedie. Odgovor se namreč glasi: »To, o dobrih bančnih zvezah pa bo že držalo. Brez dobrih bančnih zvez danes poslovanje ni kaj prida vredno. Da jih podjetje lahko ima ali pridobi, mora najbrž kaj za to storiti.«

Zdaj je jasno, kaj. Naše znano podjetje MARIJA K SEBI CONSULTING vam torej ponuja nov recept. Če se hočete iti podjetje za upravljanje, financiranje in kapital-ske naložbe, morate med ustanovitelje nujno vpisati direktorja kake po možnosti (družbene) banke. Saj to ni prepo-vedano. Ali ne, Uroš Korže in dr. Marko Simoneti?

Ivo Kuljaj

Na podlagi 85. člana z. o podjetjih (Ur. list SFRJ, št. 77/88, 40/89, 46/90 in 61/90)

sklepajo ustanovitelji:

STOKOVIČ RUDI, roj. 15.10.1948 v Kopru, stan. v Ljubljani, Stari trg 17,

ČADONIC SREČKO, roj. 09.02.1961 v Novem mestu, stan. v Ljubljani, Titova 25b,

SEGA VIDA, roj. 05.06.1958 v Novem mestu, stan. v Ljubljani, Trg okt. revolucije 5,

PERČIČ FRANC, roj. 05.04.1953 v Cerkljah na G., stan. na Bledu, Prisojna 9

in

KADUNC IGOR, roj. 15.09.1950 v Ljubljani, stan. v Ljubljani, Poljanski nasip 24

POGODBO O USTANOVITVI DELNIŠKE DRUŽBE

FINMEDIA, podjetje za upravljanje,

financiranje in kapital-ske naložbe, d.d.

I. Splošne določbe

1. Firma delniške družbe se glasi: FINMEDIA, podjetje za upravljanje, financiranje in kapital-ske naložbe, d.d..

Skrajšana označba firme je: FINMEDIA d.d., Ljubljana.

Sedež družbe je: Ljubljana, Mestni trg 26.

Družba je ustanovljena za nedoločen čas.

2. Dejavnost družbe je:

- ustanavljanje, financiranje in upravljanje podjetij,
- upravljanje podjetij v stečaju,
- finančno poslovanje,
- factoring,
- finančni inženiring,
- trženje,
- informatika,

OB 50-LETNICI OF IN VSTAJE SLOVENSKEGA NARODA

rojstvo in krst samostojne Slovenije

izkoriščenim prinesle izhod iz materialne in eksistenčne stiske, o kateri smo že govorili, ter celotni Sloveniji kot samostojni državi odprle nove razvojne možnosti.

kolaborantstva prostovoljne protikomunistične milice in vaških straž. Ti sodobni tožilci namreč spregledujejo, da so bile likvidacije denunciantov le posledica njihovega škodljivega delovanja.

zoper sovražnika, ampak so, nasprotno, škodovali odporniškemu gibanju in ga celo z orožjem zatirali.

Zgodovinska dejstva pričajo, da je vse od začetka delovanja narodnoosvobodilnega gibanja in partizanskih akcij prebivalstvo Ljubljanske pokrajine živelo pod nenehno naraščajočim pritiskom represivnih ukrepov in bolj ali manj prikritega krvavega nasilja. Mesta, ki so bila od februarja 1942 obdana z žico, so bila nekakšne vojaške postojanke, civilni prebivalci, ki so bili v njih zaprti, pa so (če niso bili kolaboranti), tako »krivi« kot »nedolžni«, stalno živeli bolj ali manj pod grožnjo preiskav, aretacij, deportacij in raznih represalij, od aprila 1942 naprej pa tudi možnosti, da bodo izbrani za talce.

Kakor se morda danes komu zdi smrtna kazen za izdajstvo pretirana, je pa le treba vedeti, da se v vojnem času vohune in izdajalce že od nekdanj kaznuje s smrtjo in da je bila takšna kazen toliko bolj utemeljena v izjemnih razmerah ilegalnega odporniškega gibanja in gverile. Saj je bila posledica ovdabe vselej kazenski postopek, dolgoletna zaporna kazen in nemalokdaj tudi smrt ovađenega pa tudi deportacija njegove družine. Torej je dejansko šlo za boj na življenje in smrt. Vrh tega pa so likvidatorji ovađuhov na okupiranem ozemlju pri eksekuciji vselej tvegali lastno življenje in ga pogosto tudi izgubili.

Nadaljevanje prihodnjič

Iz govora Josipa Vidmarja, predsednika izvršnega odbora OF, na zboru odposlancev slovenskega naroda v Kočevju (od 1. do 4. oktobra 1943).

»Ko smo 27. aprila 1941. leta ustanovili Osvobodilno fronto in sklenili, da gremo v oborožen odpor zoper okupatorje, smo vedeli, kaj nas Slovence čaka. In vendar smo se odločili za ta usodni sklep in storili ta korak. Storili smo ga, ker smo predobro in prenatanko videli tudi drugo možnost, drugo pot, kakršna nam je bila na razpolago. Dejstvo, da smo za svojo odločitev zastavili tudi lastna življenja, nas ne opravičuje in ne more opravičevati pred našo vestjo. Pač pa nas opravičuje ona druga pot, ki smo jo videli in v mislih prehodili. To bi bila pot, ki so nam jo svetovali naši preizkušeni voditelji, pot mirovanja, pot hlapčevske ponižnosti in potrpežljivosti, pot nemoške, neme in nizkotne, da ne rečem živalske vdanosti v prenašanje poniževanja in nasilja, pot sramotnega sožitja z okupatorjem, skratka pot pasje sreče, da smesh izati roko gospodarju, ki vihti bič nad tabo. Te nečastne poti nisimo mogli izbrati in naša ljubezen do slovenstva nam ni dovolila priporočiti je narodu, pa naj bi nas doletelo, kar si že bode.

Izbrali smo pot časti, ker smo dodobra premislili tudi pot sramote.«

Vsak narod kaznuje svoje izdajalce

Ob obujanju spominov na zgodovinske dogodke pred 50 leti kaže zavrniti še eno hudo neresnico, ki jo nekateri kar naprej ponavljajo: pavšalne obtožbe, da so okupacijsko nasilje v Ljubljanski pokrajini izzvali komunisti s svojim terorizmom in da je bil to tudi vzrok za nastanek oboroženega

Vsak narod, ki je napaden ali okupiran od sovražnika ter življenjsko ogrožen – in to smo Slovenci v pretekli vojni nedvomno bili – nima samo pravice, ampak tudi dolžnost, da brani svoj obstoj, da se upira sovražniku pa tudi vsakomur, ki hoče ta njegov upor preprečevati. Načelni očitki in obtožbe glede medvojne ravnanja torej lahko zadevajo tiste, ki ne samo da niso ničesar storili

Živela pluralizacija

Kam je šlo nekaj manj kot 30 milijonov dinarjev, ki jih je prvi med ministri izsilil v proračunu za tako imenovano pluralizacijo tiska? O tem za zdaj kljub vztrajnim zahtevam opozicijskega poslanca Jožefa Školca uradno še ni nič znanega. Med brati pa se ve, da bo večino tega denarja dobil časopis Peterletove Krščansko demokratske stranke SLOVENEK.

Pa ne da bi imeli kaj proti pluralizaciji medijev. Prav nasprotno. Zdaj gre samo za to, da se ta pluralizacija izpelje temeljito, tako kot je treba. Pa ne samo v medijih, temveč pri vseh državnih monopolih. Najprej bi bilo po mojem mnenju potrebno začeti pri pošti. Tam namreč vrli državni uradniki očitno sploh ne gledajo dnevnih tečajnih list, temveč uporabljajo še tiste, ki so veljale v časih hiperinflacije. Tako velja za PTT, da dvigujejo cene v zadnjem času kar vsak mesec. Zadnje veljajo od 30. aprila, višje pa so menda za 14 odstotkov. Posledice takšnega monopolnega zidanja cen se kažejo v več kot 1000-odstotnem cenovnem povečanju za nekatere PTT storitve, ki ga je pošti uspelo doseči v manj kot letu dni.

Kaj to pomeni za gospodarstvo, je na dlani. To bo ali crknilo ali tolikšen dvig cen PTT storitev preprosto vkalkuliralo v svoje cene. Krog je s tem sklenjen. Ker pa to ne

velja samo za PTT, temveč se temu primerno vedejo tudi drugi državni monopoli, vlada pa njihovo početje mirno gleda, ni prav nobene možnosti, da bi imeli stabilno gospodarstvo in s tem stabilen denar. Če k temu dodamo še državno upravo, ki se tudi v teh postsocialističnih časih vede kot svinja pri koritu, kar po svoje potrjuje tudi odstop financ ministra dr. Marka Kranjca, potem je jasno, da Peterletova vlada ni prav nič boljša od svojih komunističnih predhodnic. V gospodarskem pogledu nam torej slovenska osamosvojitve ne prinaša prav nič boljših časov. Kvečjemu slabše.

Peterletov projekt slovenskega osamosvajanja nas torej očitno vodi v nacionalno gospodarsko katastrofo, kar sta oba odstopljena ministra že spoznala in se umaknila. Onadva sta se torej že pluralizirala. Kaj pa drugi? Nič se ne bojte, tudi oni še pridejo na vrsto. Če prej ne – na naslednjih volitvah. Slovenec je pač takšen človek, da mu pogleda na usihajočo denarnico ne morejo zamagliti še tako cvetoče rožice iz še tako pluraliziranih medijev. Časopis Komunist je to že občutil na svoji koži. Danes imamo Evropo. In kje piše, da se podobna usoda ne bo primerila tudi Slovincu? Nič ni tako slabega, da ne bi bilo lahko še slabše. Torej velja: živela pluralizacija!

I. K.

Na kakšno poklicno pot naj krenem

Le še malo časa do dejanskega vpisa (v srednje šole)

Strokovni delavci poklicnega usmerjanja Republiškega zavoda za zaposlovanje so zbrali podatke o številu prijavljenih učencev v posamični šoli, za poklic oziroma program na dan 10. maja. To je namreč datum, do katerega so lahko učenci, prijavljeni v srednjih šolah, dvigali in prenašali prijave na katero koli srednjo šolo. Tudi bistveno preveč prijavljencev na razpis ni bila ovira.

Po 10. maju pa lahko učenci prenesejo prijave le na tiste šole, ki imajo še prosta vpisna mesta. Te šole bodo sprejemale prijave do zapolnitve oziroma najdlje do 31. avgusta 1991. Na šole, ki imajo še prosta mesta, se lahko prijavi tudi učenci, ki se še niso nikamor vpisali.

Šole, ki imajo bistveno preveč kandidatov, so sprejele sklepe o omejitvi vpisa in bodo po soglasju k omejitvi, ki ga daje Izvršni svet Republike Slovenije, do 1. junija pisno obvestile učence, da je uveden sprejemni postopek. Preizkus znanja bo na vseh šolah, ki bodo omejile vpis, 17. junija. K preizkusu znanja se bodo lahko prijavi tudi učenci, ki bi se želeli šolati na taki šoli, a so se zaradi strahu, da ne bodo sprejeti, odločili za šolo, za katero je interes manjši. To bodo morali storiti do 10. junija in bodo tako enakovredni kandidati učencem, ki so se na to šolo prijavili v rednem prijavnem roku.

Podatke bomo predstavili po šolah, ki sodijo v posamične enote Republiškega zavoda za zaposlovanje, saj enote vključujejo praviloma občine, kjer je možna dnevna migracija.

Največje neskladje med številom razpisanih mest in številom prijavljenih je v ljubljanski enoti, kjer primanjkuje približno 350 mest. Ob prenapoljenosti nekaterih šol so v drugih še prosta mesta. Največ prostih mest je v Srednji gradbeni šoli v Ljubljani za vse gradbene poklice, razen za polagalca keramičnih oblog. V tej šoli je preveč kandidatov tudi za ekonomsko-komercialne tehnike, prav tako sta prepolni drugi šoli v Ljubljani, ki tudi izvajata ta program: Srednja šola za trgovinsko dejavnost in Srednja ekonomska šola, medtem ko je v Srednji administrativni šoli še približno 30 mest za administrativnega tehnika in 25 za administratorja. V Srednji elektrotehniški šoli je še nekaj mest za elektrotehniko energetiko, hkrati pa je nekaj preveč kandidatov za elektrotehniko elektrone in računalniške tehnike. V Srednji šoli Litostroj je bistveno preveč kandidatov le za elektrifikacijo elektrone, bistveno premalo pa za livarje,

oblikovalce kovin, strojne tehnike ter elektrifikacijo energetike. Srednja šola tiska in papirja ima prosta mesta za papirničarje, grafičarje in papirniške tehnike. Po 100 mest je na voljo v Srednji kemijski šoli za kemika in kemijskega tehnika. Tudi v Srednji šoli za strojništvo je še nekaj mest za strojne tehnike (39). V Srednji lesarski šoli je še 15 mest za lesarske tehnike, približno 25 učencev pa je preveč za poklic mizarja. Omenimo še nekaj prostih mest v ŽG Železniški šoli za prometne tehnike. V Srednji agroživilski šoli je na voljo še 17 mest za mesarske tehnike, za vse druge poklice je interes glede na možnosti vpisa prevelik. Skupaj je preveč približno 200 kandidatov.

S prikazom prostih mest v mestu Ljubljani smo končali. V drugih šolah je prijava usklajena z razpisom ali pa je kandidatov preveč. Navedli bomo le tiste šole, kjer je za posamičen poklic preveč kandidatov in v oklepaju napisali število kandidatov, ki presega razpis. V Srednji šoli tehničnih strok je preveč kandidatov za poklice: avto-

mehanik (95), frizer (197) in elektrifikator motornih vozil (21). V PTT šoli elektrotehnik telekomunikacij (23) in Ptt tehnik (46), v Srednji šoli za gostinstvo in turizem presega razpisno število vsi poklici (skupaj 290), v Srednji šoli za zdravstvo in farmacijo prav tako (skupaj 182), v Srednji vzgojiteljski šoli varuhi (43). Na srednji šoli za oblikovanje pa je bistveno preveč le grafičnih oblikovalcev (19). In še ljubljanske gimnazije, ki so se odločile, da se bodo od usklajevanja razpisa in prijav vedli, kot da so ena sama šola. V šestevku prijav imajo res preveč kandidatov (okoli 150 na 1750 mest), sicer pa je stanje podobno kot 17. aprila, kar dokazuje, da gimnazije s preveč kandidati v času za preusmerjanje te naloge niso opravile. Preveč kandidatov je v Gimnaziji Bežigrad (151), Gimnaziji Poljane (199), in Gimnaziji Ledina (50), premalo pa v Gimnaziji Moste (117), v Gimnaziji Vič (43), v Srednji zdravstveni šoli (17) in v Srednji vzgojiteljski šoli (12).

V drugih občinah, ki spadajo v ljubljansko enoto, je stanje naslednje: V Kamniku prostih mest ni, preveč kandidatov pa je v Srednji ekonomski in naravoslovni šoli za poklic gimnazijski maturant (46). Prav tako je v Idriji in Trbovljah nekaj kandidatov preveč za gimnazijskega maturanta. V slednji (Gimnazija in ekonomska šola Trbovlje) pa je še nekaj mest za ekonomsko-komercialne tehnike. Dovolj prostih mest pa je za vse poklice v Srednji strojni šoli v Trbovljah. V Domžalah je na voljo še okoli 230 mest za vse poklice, ki jih razpisuje Srednja kovinarska in usnjarska šola. Gimnazija J. J. Ivančiča Gorica ima 12 prostih mest za gimnazijce in 43 za oblikovalce kovin. V Kočevju, v Srednji šoli tehniške in družboslovne usmeritve je preveč obdelovalcev kovin (26), pomožnih šivilj (13), premalo pa šivilj (9), strojnih tehnikov (13) in oblikovalcev kovin (46). V Srednji šoli za rudarstvo v Zagorju je še po 30 mest za rudarja in rudarskega tehnika, preveč pa je kandidatov za program gospodinske storitve (43).

Razmere v drugih enotah bomo prikazali prihodnjic. Opozorjamo pa vse zainteresirane, da lahko dobijo informacije o zasedenosti šol na nekem področju pri sodelavcih poklicnega usmerjanja na enotah Republiškega zavoda za zaposlovanje za vse šole, ki spadajo v to območje.

Nadaljevanje prihodnjic

Olga Tomšič

Vetrnice v glavi

Nekako ob tem času lani so slovensko časopisje polnili stolpci hvale in potrate ob Vbinem umetnorajskem nastopu v francoskem Cannesu. Čas je hitro pokazal, da je bilo vse skupaj zares umetni raj. Na Zrinskega ulici, v stari Jožefovi cerkvi, sedaj uraduje stečajni upravitelj, v upravne prostore pa se polagoma vračajo jezuiti. Novega modela slovenske kinematografije ni in najboljše se bo iz razdružitvenih razlogov umakniti iz Pulja, da ne bi prikazali svoje bede, razbitosti in puhloglavosti.

Ta čas pa je tako kot davnega osemdesetega leta nemoteno tekla televizijska produkcija in zagotovo se bo kateri teh izdelkov znašel na 35-milimetrskem filmskem traku, da bo tako kot pred desetletjem ostal dokaz novega kriznega obdobja. V takšnih razmerah je čudno, da se televizija resnično brani vsakega iskanja izhoda iz filmske krize z njeno pomočjo, čeprav so v svetu televizije eden najmočnejših filmskih producentov. Da bi bilo smotrno povezati obe umetniški produkciji, se ugotavlja praktično že dvajset let, iz te moke pa kruha ni in ni.

To sem zapisal zato, da ne bi zamolčali obletnice nekega umiranja, hkrati pa bi rad opozoril na televizijo, ki kljub vsemu ohranja domačo produkcijo. Ta je vredna posebne pozornosti, čeprav se v kritičnem smislu ukvarja z njenim vrednotenjem silno malo ljudi, specializiranega kritika pa v resnici ni in ne bomo. Ta in takšna televizija je še enkrat uveljavila Borisa Cavazza, po mojem mnenju trenutno najsodobnejšega slovenskega scenarista. Njegov Feliks Langus nas kaže v našem času, vetrnice v naših glavah, prestrašenost pogledov po kioskih in še posebej našo prirojeno naravo oznanjevanja volje in poslanstva »tistih zgoraj«. Če se je Cavazza v svojem Kormoranu odločil za obešanje, kot tipični prikaz naše slovenske suicidnosti, nas je Feliks Langus odredil in vzletel v nebo razdružen z nerazumljivostjo zemeljskega početja. Tudi nadaljevanje Posel je posel je pokazala, da imamo smisel za jekel humor in ljudi, ki znajo v umetnost vnesti tudi drugačnost, brez pretiranih želja po nebeškosti slovenske umetnosti in umetnikov, ki jim uboge slovenske gledalske pare nismo kos in v svoji zaručnosti ne gledamo teh stvaritev, zato kinodvorane samevajo.

Morda pa bo iz te moke le še kaj kruha, če se bo Televizija Slovenija zares postavila kot najmočnejši nacionalni kulturni medij, ki ne bo preganjal ali zanemarjal drugih, saj bi že davno moral spoznati, da sam sebi ne more biti dovolj. Gre zlasti za sodelovanje s filmom in porajajočimi se novimi televizijskimi mrežami!

Milan Bratec

DAVKI PO NOVEM

Iz vsebine:

– Pregled dosedanjih in predvidenih davkov s komentarjem

– Novi neposredni davki:

- dohodnina
- socialni prispevki
- davek na izplačane osebne dohodke
- davek na dobiček
- komunalne takse

Pri vsakem davku so za ponazoritev: **preglednica** dajatev, **primerjava** z dosedanjim sistemom ter komentar, **razlaga zakona** in navodila za izpolnjevanje davčne napovedi ter konkretni primeri za **delavca, upokojenca, kmeta, zasebnika**.

– Novi posredni davki:

- davek na promet nepremičnin
- prometni davek
- sistem javnih financ v samostojni Republiki Sloveniji

Cena 150,00 din. Brošura je izšla pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, kamor lahko pošljete naročilnico, naročite pa jo lahko tudi po telefonu št. (061) 321-255 in 310-033, int. 362.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) ..... izvodov knjige DAVKI PO NOVEM (a 150 din). Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

Naročeno, dne: _____

1. račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu
2. knjigo(e) pošljite po povzetju

Opomba: Posameznikom pošiljamo naročene knjige po povzetju

Žig za DO Podpis naročnika

PREJELI SMO

Nadaljevanje z 2. strani

navade v proizvodnji, menjavi, porabi, politiki ter upravi, sicer bomo uničili še tisto gospodarstvo, ki ga premoremo.

Sprejeti integralni proračun Slovenije in občin daje konkretne realne okvire stanovanjske komunalnemu gospodarstvu. To je praktično zdesetkano. Prav tako raven standarda osebne porabe, (plače) ne omogoča intenziviranja idealiziranega tržnega stanovanjskega gospodarstva.

Možnosti za reševanje stanovanjskih vprašanj

Prebivalstvo lahko glede na način in stanje zadovoljevanja stanovanjskih potreb razvrstimo v štiri skupine.

V prvo spadajo tisti, ki že imajo stanovanje. Svoj standard si izboljšujejo z odseljevanjem dela prebivalstva v nova stanovanja.

V drugo skupino spadajo tisti, ki so si v lastni režiji s kombinacijo družbenih in lastnih sredstev (in delom) zgradili ali kupili stanovanjsko enoto.

Tretjo skupino tvorijo stanovalci družbenih najemnih stanovanj. Tudi ta so pridobljena iz virov družbenih sredstev na račun zmanjšane osebne dohodka zaposlenih in lastniška stanovanja.

V tej skupini so pričakovalci. Sem so uvrščeni vsi, ki so tudi soustvarjali družbena sredstva za razvoj stanovanjskega sklada in še nimajo rešenih stanovanjskih potreb, in vsi tisti, ki šele stopajo na »trg« povpraševalcev. Največji pričakovalec je mlada generacija. Sem lahko prištevamo tudi tiste najemnike, ki živijo v nacionaliziranih stanovanjih.

Posebno vprašanje so podnajemniki. Ti so glavni plačevalci rente lastnikom in najemnikom stanovanj.

Do stanovanj samo z združenimi močmi

Iz prikazanega sledi, da je zadovoljevanje posameznikovih stanovanjskih potreb praviloma rezultat sodelovanja vseh, ki že imajo dom ali si ga bodo šele ustvarili.

Prva skupina kompenzira svoj prispevek s tem, da uporablja obstoječi stanovanjski sklad.

Druga skupina, ki ima lastniško stanovanje, pridobljeno po letu 1945, je svoj prispevek v stanovanjski sklad bolj ali manj izkoristila v obsegu, ki je vrednostno primerljiv z inflacijskim razvednotenjem posojil. S svojo lastnino lahko prosto razpolagajo.

Tretja skupina, ki ima stanovanjsko pravico do kolektivne lastnine (družbenih stanovanjih), je v zameno za svoj prispevek pridobila trajno in »dedno« zajamčeno stanovanjsko pravico. Ta pravica jamči in materialno kompenzira socialno varnost, ki jo sicer daje lastno premoženje.

Ovrednotenje stanovanjskega prispevka posameznikov v stanovanjske sklade in obseg kompenzacij je lahko le približno, ni pa nemogoče.

Vzroki za reorganizacijo stanovanjskega sistema in predlaganega zakona

Analiza kategorij stanovalcev, verjetni rezultati delovanja tržnega gospodarstva, legitimne zahteve državljanov po participaciji pri lastninjenju družbenih stanovanj, predvsem pa dejstvo, da v višino cene in draginjo ni mogoče zmanjševati naravno in kulturno utemeljenih potreb po primernih stanovanjih (razen na račun bede, siromaštva in neutemeljenih socialnih razlik), moralna upravičenost bodočih pričakovalcev do družbene pomoči pri nabavi novih stanovanj, ki so za posameznika predraga, potreba po porazdelitvi stroškov vzdrževanja starejših stanovanj in prenovi kulturne stanovanjske dediščine v starih naselbinskih jedrih, zahtevajo drugačno zasnovano stanovanjske reforme.

Podpreti velja predvidevanje, da bo konkretni lastnik boljši gospodarod ali soupravljalca družbene lastnine.

Pri tem je po splošnem prepričanju privatizacijo družbene lastnine potrebno peljati tako, da jo

bodo nasledili tisti, ki so jo soustvarjali in to v sorazmerju s svojim minulim prispevkom.

Lastninjenje družbene lastnine

Predlog, da se razlaščno stanovanjsko premoženje vrne v upravljanje in gospodarjenje nekdanjim lastnikom, ni sporen. Pri tem je potrebno zato, da bi se izognili novim krivicam, urediti morebitne materialne obveznosti pri vzdrževanju takih stanovanj. Stanarinarina iz novih stanovanj se je porabila predvsem za stare hiše. Pri tem stanarinarina niso relevantne. Še zlasti je potrebno poskrbeti, da najemniki dobijo priznano vrednost naložb v družbena stanovanja, v dobri veri, da so njihovi interesi trajno zavarovani, četudi za naložbe ni izkazana upravna in administrativna evidenca. Prav tako naj država prevzame pravno in materialno odgovornost, da se tem stanovalcem stanovanjski standard ne bo poslabšal in da se najemnine ne bodo povečale nad splošni nivo. Morebitno rento naj krije država.

Stanovalci, ki z odločbami zasedajo nacionalizirana stanovanja, pridobijo za svoj prispevek k ustvarjanju povojnega stanovanjskega sklada »dobropis« (obveznice) na račun države. Taka obveznica je dedna in vnovčljiva ob prvem naslednjem reševanju stanovanja z nakupom ali investiranjem v gradnjo.

Dobropis naj bo v povprečju protivrednost današnjih stroškov za izgradnjo od 1,2 do 1,5 m² stanovanjske površine na leto delovne dobe in od 1 do 1,3 % površine stanovanja za leto plačevanja najemnine na račun odmerjene amortizacije.

Stanovalci, ki živijo v družbenih najemnih stanovanjih, morajo postati nasledniki »dediči« družbene lastnine. Kot solastniki teh stanovanj se vključijo s trajno pravico dokupa preostalega dela po poljubnih deležih in realni vrednosti, če ni poslovni interes pogodbenih partnerjev drugačen. Preostanek je še naprej nacionalno premoženje. Sredstva od prodaje se praviloma nakazujejo v občinski stanovanjski sklad.

Skupnost Ogroženih Stanovalcev

Maribor, Heroja Staneta 1
Ljubljana, Tomšičeva 5

PRISTOPNA IZJAVA

PRIIMEK IN IME .....

STALNO BIVALIŠČE .....

KRAJ, OBČINA .....

LETO ROJSTVA .....

STANUJEMO(O) V STANOVANJU ..... (let)

ČAKAM(O) NA STANOVANJE ..... (let)

DELOVNA DOBA ..... (let)
(vpisati skupno delovno dobo vseh članov gospodinjstva)

STANOVANJE JE LAST .....

Izjavljam, da pristopam k A-SOS in podpiram temeljne programske cilje.

Podpis .....

Datum: .....

Nadaljevanje prihodnjic

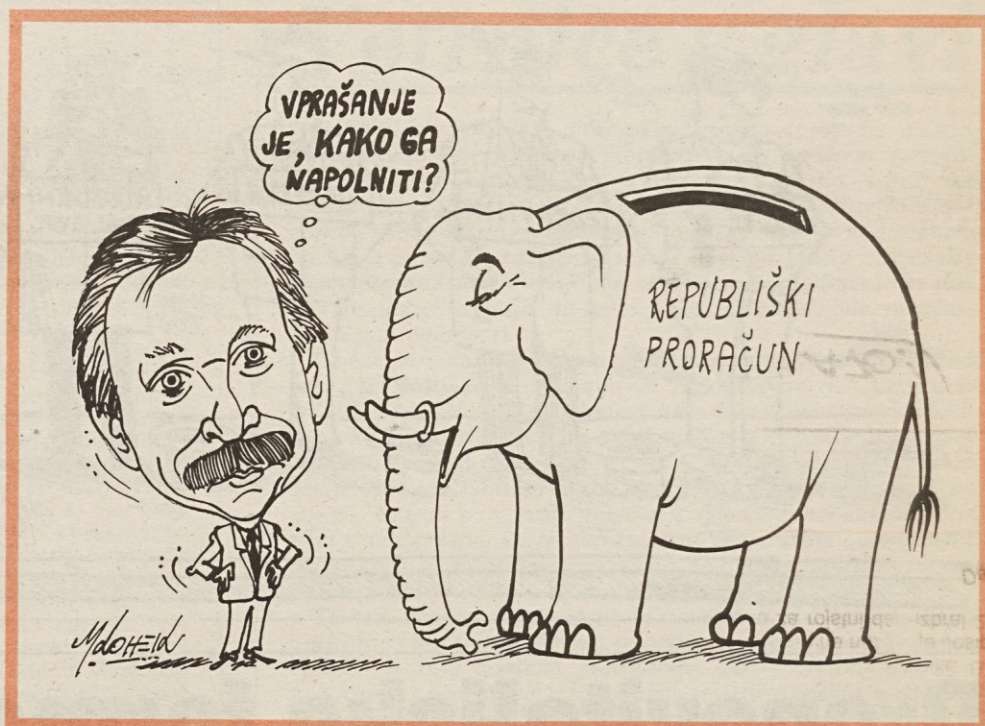
Štajerci predstavljajo odlična vina letnika 1990

Maribor s svojo častljivo vinski tradicijo in znamenitimi vinogradi najboljših belih vrhunskih sort grozdja, ki mu segajo dobesedno do mestnih streh, se loteva prvič organizirane predstavitve vinskega letnika, pridelanega v družbenih in zasebnih kletih mariborskega vinorodnega okoliša. Naravno središče štajerskega vinogradništva, do slej še posebej zrano po vinski trgovini in eni največjih evropskih klasičnih kleti, ki se s svojimi številnimi hodniki razprostira v ožjem mestnem središču, tako da Mariborčani dobesedno hodijo po vinu, se je odločilo za celovit prikaz najboljšega, kar so lani vinogradniki in vinarji pridelali pod obronki Pohorja, na strminah Kozjaka, hribovitih gornjih Slovenskih goricah in seveda na znamenitih primestnih legah na Meranovem, Celestrini, Kalvariji in Piramidi.

Vino lanskega letnika iz mariborskega vinorodnega okoliša je izjemno. To dokazujejo tudi visoke ocene, ki jih je dobilo na ocenjevanju na Kmetijskem zavodu Maribor. Seveda pa zgolj odlična vina še ne pomenijo dovolj, če se

z njimi ne spozna širok krog ljubiteljev. To pa je tudi osnovni namen prireditve – PROMOCIJE MARIBORSKIH VIN LETNIKA 90, KI BO POTEKALA POD IMENOM MARIBORSKI VINSKI LETNIK V MESTU OB DRAVI OD 24. DO 30. MAJA. Organizatorji, Društvo vinogradnikov Maribora s sodelovanjem »Centra za turistično promocijo Maribora« obljublajo, pod pokroviteljstvom občinske skupščine zanimiv in pester vinski teden, ki se bo odvijal predvsem pri PRVI VINOTEKI SLOVENSkih VIN, ob starodavnem Vodnem stolpu na prenovljenem Lentu.

Iz bogatega programa prireditev, ki simbolično povezuje vino, kulturo in turizem, Vas želimo še posebej opozoriti na otvoritev. Promocijo bo danes, v petek, odprl dr. Matjaž Kmecl. V soboto bo velika demonstracija specialnih vinogradniških traktorjev in priključkov, v nedeljo pa bodo iz rok dr. Jožeta Osterca dobili zaslužena priznanja najboljši pridelovalci mariborskih vin.

ZA VSAKOGAR...

...ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE!

PRIROČNIK, KI GA POTREBUJETE, ČE STE ZAPOSLENI, PA TUDI, ČE ZAPOSLETEV ŠELE IŠČETE...

Več avtorjev

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

- Vsebina
- Sklenitev in prenehanje delovnega razmerja
  - Prenehanje potreb po delu delavcev
  - Pravice (obveznosti in odgovornosti) delavcev
  - Posebno varstvo žensk, mater, invalidov in starejših delavcev
  - Varstvo pravic delavcev
  - Sodno varstvo pravic delavcev
  - Varstvo pri delu
  - Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja
  - Pravice za primer brezposelnosti
  - Zdravstveno varstvo
  - Socialno varstvo
  - Mesta sindikalno-pravne pomoči

Brošuro so napisali izvedenci za posamezna področja.

Cena: 90 dinarjev.

Naročite jo lahko pri: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, lahko tudi po telefonu št. 310-033, 321-255, 311-956 in 313-942.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost nepreklicno naročam(o) ..... izvod(ov) brošure MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU. Naročeno pošljite na naslov:

(naziv DO ali priimek in ime naročnika)

Ulica, poštna št., kraj: .....

Ime in priimek podpisnika (pri DO): .....

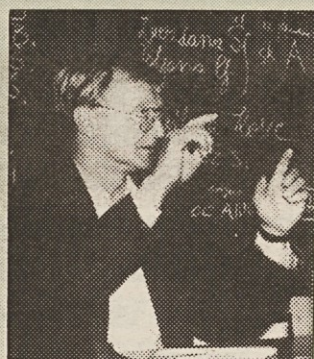
1. račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu
2. knjigo(e) pošljite po povzetju

Žig

Podpis naročnika

* posameznikom pošiljamo naročene knjige po povzetju

Če vprašate mene

Potrpite še malo, kmalu bo. Potrpite in dočkali boste časopis, ki bo pravi, edini, ena sama resnica.

Zijali smo v ekrane in naša nestrpnost je naraščala do vrelišča. Rodil se bo vladni, proračunski dnevnik, saj se je o tem toliko pisalo in še več govorilo. Mi smo nanj pripravljani. In so prišle Novice; ne kakšne druge, temveč Slovenske, naše, prave. Ena sama resnica. Eno samo razočaranje. Listal sem počasi in hitro bral. Ko sem pogruntal napačno pot, kamor so me speljali, je bilo že kar nekaj škode.

Mislím, da potrebujemo le toliko časopisov, kolikor smo jih pripravljani brati. Druge naj vzame vrag in z njimi tudi tiste direktorje in urednike, ki so bili prepričani, da potrebujemo prav takšno in nič drugačno branje.

Lov na Slovence je odprt! Neusmiljeno nas obstreljuje vsak s svojo, da bi nam v betice vabili eno samo resnico – njihovo pravico do lova.

Toda, v lazaretih se rojevajo tudi vprašanja: ali potrebujemo šest dnevnikov, toliko revolverskega branja, slabo televizijo, glasilo za vsak panožni sindikat, iz groba vstalo Demokracijo in vladni časopis? Ali je uporaba javnega pričakovanja novega časopisa za trženje še novejšega spretna marketinška in poslovna poteza ali le zloraba in pomanjkanje poslovne morale? Ali je to samo poslovno ali tudi politično dejanje v bitki za preostanek dnevnega bralstva?

Kakor koli že, slovenski časopisni prostor se bo v grobem dokončno razdelil in oblikoval šele s prihajajočim vladnim časopisom.

Ce mene vprašate, ga že pogrešam. Ne zato, ker se mi zdi vlada brez nje naklonjenega časopisa kakor cerkev brez prižnice, temveč predvsem zato, da bi vedel za stališče vlade, ne da bi mi bilo treba upoštevati vse mogoče; staremu režimu naklonjeno Delo, kadrovske nagajiva Televizija, nasilno neodvisni Dnevnik in podobno. Čisto zares mislim, da ubogljivi Slovenci potrebujejo predvsem stvarno, lepo okrašeno, barvno in vsakodnevno vladno informacijo, ki ji bodo po možnosti celo verjeli.

Zato potrpite še malo. Kmalu bo. Če pa bi junijski Slovenec bil le občasno z vlado oženjen demokratski časopis, boste morali trpeti nekoliko dlje. Prav vam bodi.

Doro Hvalica

HOROSKOP

Dvojčka moramo šele razbrati

Za dvojčka ni značilno le to, da ima kot dvojček tudi dvojen značaj, ampak tudi to, da zna kot dvojček neko stvar povedati ali napisati tako, da je na prvi pogled čisto nedolžna, po drugi strani pa ima, če jo globlje pogledaš, nek čisto drugačen pomen.

Slovenski pisatelj Janez Jalen (rojen 26. maja 1991) je najbolj znan po svoji povesti Bobri. Ker je pisal to stvar že v rdeče obarvanem času, dvojčkova barva pa je oranžna, se šele za simboliko da razločiti namen pisanja. Pošteni Ostrorogi Jalen je pravi domoljubni brambovec, ki se trmasto bori za pravice bratskih rodov koliščarjev in jim kaže pot; pa tudi napredek in blaginjo. S severa prihajajo napredne iznajdbe, kot na primer sol in podobno, vendar pa ne dovolí severnjakom da bi se ustalili v njegovih krajih. Zato pa prihaja delovna sila za rudnike z juga, medtem ko grozi svobodnemu narodu največja nevarnost z vzhoda. Premetenim vzhodnjakom končno, s pomočjo domačih podrepanikov, uspe zaslužniti koliščarje, razen Jelenove družine. Ta odide na svobodna travnata prostranstva živeti svobodno življenje.

Tako Jalen, ki je bil sicer navdušen nedeljski lovec Ker pa je srečen dan za dvojčke sredi, se je Jalen nemalokrat vračal s svojih lovskih pohodov s prazno torbo. Nekoč je razočarano pomodroval:

»Ni mi jasno, kako so lahko nekoč živela od lova cela ljudstva.«

Sicer pa se je ta teden rodilo precej slovenskih dvojčkov: časnikar Anton Tomšič, slikar Albert Sirk, slikar Maksim Sedej, učenjak baron Valvasor, pesnik Srečko Kosovel in slikar Anton Ažbe. Od tujih pa naj omenimo le kraljico Viktorijo, ruskega književnika Solohova, francoskega revolucionarja Marata, češkega državnika Beneša, pa Platona in Johna Wayna in ne nazadnje Josipa Broza Tita, ki si je vsaj uradno za rojstni dan izbral 25. maj.

Deni

LIPE SVEDER: RECEPT

